

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2015:2
ISSN 1654-0247

Bibliotek och unga vuxna.

En undersökning av arbetet och profilen hos två unga vuxenavdelningar.

Anna Augustsson

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© **Författaren/Författarna**
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Bibliotek och unga vuxna. En undersökning av arbetet och profilen hos två unga vuxenavdelningar

Engelsk titel: Libraries and Young Adults. A Study of the Work and Profile at Two Young Adults Library Departments

Författare: Anna Augustsson

Färdigställt: 2015

Handledare: Ingrid Johansson och Roger Blomgren

Abstrakt: The aim of this thesis is to examine how two young adult departments at two public libraries work and what profiles the young adult departments have. To examine the work and profiles at the young adult departments I have used the following questions: What are the ideas about working with young adults? How are the two departments in this study working with young adults? What or which are the profiles of the young adult departments in this study?

To answer the questions above I used a qualitative method based on interviews with the librarians responsible for the young adult departments. To complete the interviews I studied the libraries Internet sites and official documents. The examined departments are located at two city libraries and were chosen mainly for their focused age group, 15-25 years and that the departments are well established.

To analyse the results I used the theoretic model of Marianne Andersson and Dorte Skot-Hansen about the role of the public library. The model describes library profiles from four perspectives: the library as a cultural centre, a knowledge centre, an information centre and a social centre. I also used previous studies about the work with young adults at public libraries to analyse the results from the empiric studies.

The analytical findings show many similarities in young adult services between theory and my study. Marketing, user treatment, user influence, the selection of activities and media and finally co-operation are the five categories in which the libraries focus their work with young adults. This is according to the results from my study and previous studies. The results from the analysis of the departments profiles show that the departments have traces from three of the categories but the main profile of both departments are the departments as a cultural centre.

Nyckelord: Bibliotek, unga vuxna, profil, service, avdelning

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Problemformulering.....	8
1.3 Syfte och frågeställningar.....	9
1.4 Avgränsningar.....	9
1.5 Begreppsdefinitioner.....	10
1.6 Sammanfattning.....	11
2. Tidigare forskning och litteraturgenomgång.....	11
2.1 Bibliotekens profil och marknadsföring.....	12
2.1.1 Profilerings av bibliotek.....	12
2.1.2 Marknadsföring.....	13
2.2 Bibliotekens service och utbud.....	15
2.2.1 Biblioteksservice.....	16
2.2.2 Bibliotekens utbud.....	18
2.2.3 Satsningar på unga vuxna.....	21
2.3 Bibliotekens styrdokument.....	22
3. Teori.....	24
3.1 Den teoretiska modellen.....	24
4. Metod.....	26
4.1 Kvalitativ forskning.....	26
4.2 Fallstudien som forskningsmetod.....	27
4.3 Dokumentstudier.....	27
4.4 Intervju som metod.....	28
5. Resultat och Analys.....	30
5.1 Urval och anonymitet.....	30
5.2 Avdelning A – en presentation.....	31
5.3 Avdelning B - en presentation.....	32
5.4 Marknadsföring, Bemötande och inflytande på avdelningarna.....	33
5.5 Avdelningarnas utbud.....	36
5.5.1 Mediebestånd.....	36
5.5.2 Aktiviteter.....	37
5.6 Samarbeten.....	39
5.7 Avdelning A:s profil.....	40
5.8 Avdelning B:s Profil.....	42
6. Diskussion och slutsatser.....	43
6.1 Arbetet med unga vuxna på bibliotek.....	43

6.2 Bibliotekens profil	50
6.3 Avslutande kommentarer och framtida forskning	51
7. Sammanfattning.....	53
Källförteckning.....	55
Tryckta källor.....	55
Otryckta källor	57
Bilagor	58
Bilaga 1 – Brevmall	58
Bilaga 2 – Intervjufrågor.....	59

1. Inledning

För mig har biblioteket alltid inneburit en fristad, en plats dit jag kunnat gå för att få lugn och ro, studera eller läsa böcker och tidningar. Stadsbiblioteket i min hemkommun blev extra viktigt under min tid på gymnasiet och jag tillbringade många raster, håltimmar och självstudielektioner på stadsbiblioteket med att läsa och låna böcker, söka efter böcker och information till skolarbeten eller studera. Jag såg bibliotekets möjligheter och trivdes i den lugna miljön på biblioteket men bland mina klass- och skolkamrater var det mer vanligt att tillbringa ledig tid i stadens centrum med att fika eller vara kvar i skolbiblioteket. Min gymnasietid och tiden jag tillbringade på stadsbiblioteket samt mitt stora intresse för böcker och läsning var en bidragande orsak till mitt val av utbildning och senare val av uppsatsämne.

Min magisteruppsats utgår från min egen ungdomstid och mina erfarenheter av ”mitt” stadsbibliotek men intresset för ungdomar och hur biblioteken arbetar med denna användargrupp är något som följt med under hela min utbildningstid på Bibliotekshögskolan i Borås. Under min utbildning har jag flera gånger hört att ungdomar ses som en problemgrupp för biblioteken eftersom det är svårt att locka ungdomar till biblioteket. I *Studier av barn och ungdomsbibliotek: en kunskapsöversikt* tar man upp problemet med ungdomars plats på biblioteken och det som framkommer att det är vanligare med tydliga barnavdelningar på folkbiblioteken medan de ungas plats är mer otydlig.¹ Om biblioteken satsar på ungdomar eller inte är ofta en fråga om utrymme vilket innebär att det är vanligare med särskilda ungdomsavdelningar på stora stadsbibliotek enligt Rydsjö och Elf.² I uppsatsens inledande arbete studerade jag statistik över svenska folkets biblioteksbesök. De statistiska undersökningarna visar att det skett en kraftig nedgång i gruppen 15-24 år sedan slutet av 1990-talet och fram till idag.³ Ungdomars minskade biblioteksbesök och ambivalensen hos folkbiblioteken kring att satsa på denna användargrupp har gjort mig intresserad av att undersöka hur man arbetar med ungdomar på bibliotek och vilka idéer som finns kring biblioteksarbete för ungdomar.

Min undersökning genomförs på två stadsbiblioteks unga vuxenavdelningar där man riktar sig till användare mellan 15 till 25 år. Avdelningarnas utbud har beslutats i samarbete med användarna och uppdateras kontinuerligt. Med undersökningen vill jag studera hur avdelningarna arbetar med service till unga vuxna samt vilken eller vilka profiler avdelningarna har.

1.1 Bakgrund

Genom att söka på ungdomar och bibliotek bland tidigare magisteruppsatser fann jag flera olika infallsvinklar på ämnet ungdomar och bibliotek.⁴ I denna uppsats kommer fokus ligga på hur man arbetar på unga vuxenavdelningar och vilken eller vilka profiler de kan ha. Som en bakgrund kommer jag därför presentera vad ungdomar gör på bibliotek, deras besöksvanor samt tänkbara orsaker till att besöken minskat under senare år.

¹ Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin 2007. s. 25

² Ibid.

³ Broden, Daniel 2013. *Kulturvanor i Sverige 1989-2012; Nya kulturvanor i ett 30års perspektiv 1979-2006* 2008.

⁴ Sökningar i BADA och uppsatser.se. [Våren 2013]

I den litteratur som jag studerat under arbetet med uppsatsen har jag funnit både positiva och negativa åsikter om ungdomar och bibliotek. I artikeln *Ungdomar + bibliotek = problem?* intervjuas professor Ove Sernhede⁵ utifrån bibliotekens problem med ungdomars hångel, högljuddhet och att de är allmänt störande. Sernhede som har arbetat med ungdomar och kultur sedan 1980-talet menar att ungdomars stökighet är en del av tonårstidens psykologi och att biblioteken ska vara en fristad från vardagens alla krav. För att komma till rätta med ungdomarnas stökighet måste biblioteken bli bättre på att ställa krav på ungdomarna och inte försöka efterlikna ungdomskulturen genom att erbjuda samma utbud menar Sernhede. Biblioteken måste däremot vara medvetna om ungdomars frågor, behov och intressen. Intervjun avslutas med att Sernhede konstaterar att det finns olika arenor för olika intressen och behov och att bibliotekets roll skall ge möjlighet till ”kontemplation, reflektion och studier, inte flirta med ungdomskulturen”.⁶ Sernhede menar även att bibliotekarierna skall se det som något positivt när ungdomarna kommer till biblioteket och inte vara rädda att prata med dem om vad biblioteket står för och hur de kan hjälpa dem.⁷

Det finns även bibliotek som intresserar sig för ungdomar, genom mina informationssökningar har jag funnit exempel på ung vuxenverksamhet på bibliotek både i Sverige och i Norden. I tidskriften *Scandinavian Library Quarterly* har de skrivit om bibliotekssatsningar på ungdomar och jag har valt ut två exempel som kommer beskrivas närmare i kapitel 2. De två exemplen är ungdomsavdelningen på biblioteket i Esbo i Finland och Deichmann biblioteket i Oslo.⁸

Vanliga aktiviteter som erbjuds på folkbibliotek är att låna skönlitteratur, fråga bibliotekarien, låna facklitteratur, läsa tidningar/tidskrifter, läsa böcker, träffa vänner, låna barnböcker, söka efter information, delta i kulturevenemang, låna/läsa litteratur på utländska språk, använda Internet, låna musik och film, låna ljudböcker samt använda biblioteket som studie- eller arbetsplats.⁹ Aktiviteterna som räknades upp ovan gäller för befolkningen i stort, men enligt Kerstin Rydsjö gillar ungdomar det som är traditionellt vad gäller medier och aktiviteter. Aktiviteter som att låna, lära och läsa men även att få tips på böcker och att få nya idéer. Medier som uppskattas av ungdomar är ett bra bokbestånd, men även medier som film, musik och datorer samt tidningar och tidskrifter. Böcker är mest populärt hos flickor som är flitiga biblioteksanvändare medans nya medier är populärt hos pojkar och ströanvändare. Aktiviteter som författarprogram är inte populärt bland unga enligt dokumentet men däremot önskar de sig boktips och att bibliotekarierna är aktiva i sitt arbete med att förmedla böcker.¹⁰

Ungdomar och unga vuxna har länge tillhört de flitigaste biblioteksbesökarna och den högsta besöksprofilen uppmättes runt millennieskiftet 2000.¹¹ Under 2000-talet och fram till idag har unga vuxnas biblioteksbesök minskat med över 25 procentenheter enligt en

⁵ Professor på Centrum för Kulturstudier och föreståndare för Centrum för Urbana studier vid Göteborgs universitet

⁶ Andersson, Helén 2011, *Ungdomar+bibliotek=problem?* *Framsidan*. www.framsidan.net. 2011-06-13.

⁷ Ibid.

⁸ *Scandinavian Library Quarterly*, Drake, Sunniva 2009:1. Small steps – great things; Bakken, Bjarte 2007:1. Young people and the Deichmann library.

⁹ *Fakta om bibliotek 2012* 2012. s. 11

¹⁰ Kåring Wagman, Anna 2008. *Forskardag om folkbibliotekens uppdrag – en dokumentation*. s 17.

¹¹ Broden 2013. s. 36

rapport från Kulturrådet.¹² SOM-institutets undersökningar visar också att unga vuxnas biblioteksbesök minskar men i deras statistik ligger minskningen på 20 procentenheter mellan 2000 till 2012. I slutet på 1990-talet och början på 2000-talet låg besöksstatistiken för unga vuxna mellan 16-29 år på runt 80 procent, fyra av fem unga vuxna besökte alltså biblioteket minst en gång om året.¹³ En orsak till de höga besökssiffrorna kan enligt Kulturrådets rapport från 2008 vara att vid denna tidpunkt uppfyllde biblioteken svenska folkets växande behov av information och media.¹⁴

Lars Höglund presenterar i sin text *Bibliotekens värde* flera faktorer som kan påverka biblioteksbesöken, exempelvis utbildning, kön, bostadsort och tillgänglighet.¹⁵ Att använda bibliotek kan enligt Höglund likställas med andra kulturaktivitet som också kräver besök exempelvis bio, teater, museum eller konserter.¹⁶ I rapporten *Barns fritid* presenteras också olika faktorer som kan påverka ungas val av fritids- och kulturaktiviteter. Liksom Höglund nämner rapporten kön, bostadsort och tillgänglighet men tar även upp ålder, ekonomisk situation samt sociala och kulturella villkor.¹⁷

Unga vuxna ställs inför många möjligheter när det gäller deras val av fritids- och kulturaktiviteter. I rapporten *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* presenteras flera olika aktiviteter och verksamheter som unga vuxna kan ägna sig åt, uppdelat mellan idrottsutövande och kulturutövande. Aktiviteterna kan vara både organiserade och icke-organiserade. Organiserade aktiviteter kan vara att man är med i en idrottsklubb eller att man deltar i eller besöker kulturaktiviteter som anordnas av andra några exempel på organiserade kulturaktiviteter kan vara konserter, teaterbesök, bio och att ta sång eller musiklektioner. Icke-organiserade idrottsaktiviteter kan vara att promenera eller springa utan att man är med i en förening och icke-organiserade kulturaktiviteter kan exempelvis vara att läsa, slöjda, umgås med vänner eller blogga. Förutom att redovisa unga vuxnas fritids- och kulturaktiviteter kan rapporten *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* konstatera att unga vuxna utövar kultur på minst tre arenor.¹⁸ Arenorna kan vara indelade efter olika sfärer och vara exempelvis, musik- eller kulturskolor, fritidsgårdar eller det egna hemmet.¹⁹

Utifrån de statistiska undersökningar som jag tagit del av har jag inte kunnat finna några tendenser på att andra kultur- eller fritidsaktiviteter är orsak till unga vuxnas minskade biblioteksbesök. De enda aktiviteter som ökat kraftigt är Internet och datoranvändningen som ligger på nästan hundra procent.²⁰ Den digitala utvecklingen och framförallt bredbandets utveckling från långsamma telefonmodem till dagens trådlösa nätverk kan ligga bakom det ökade Internetanvändandet enligt rapporten *Mediesverige mini 2012*.²¹ Rapporten visar också att alltfler svenskar har tillgång till Internet i hemmet och att användningen av datorer och internet har mer än dubblats

¹² *Nya kulturvanor i ett 30års-perspektiv, 1979-2006* 2008. s. 18

¹³ Broden 2013. s. 36

¹⁴ *Nya kulturvanor i ett 30års-perspektiv, 1979-2006* 2008. s. 61

¹⁵ Höglund, Lars 1999. *Bibliotekens värde*. s. 119f

¹⁶ *Ibid.* s. 115

¹⁷ *Barns fritid* 2009. s. 11ff

¹⁸ *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* 2011. s. 90

¹⁹ *Ibid.* 86f

²⁰ Facht, Ulrika 2012. *Mediesverige mini 2012*. s. 13

²¹ *Ibid.* s. 22

sedan undersökningen av internetanvändning startade 1998 till 2011.²² I Kulturrådets rapport om svenskarnas kulturvanor 2008 ansåg man att det ökade informationsutbudet på Internet kan vara en bidragande orsak till att biblioteksbesöken minskar bland unga vuxna.²³

Statistiken över unga vuxnas fritids- och kulturaktiviteter visar ingen kraftig ökning, men det finns mycket för unga vuxna att ägna sin fritid åt och detta kan påverka deras biblioteksbesök.²⁴ Som nämndes ovan kan Internets framväxt vara en bidragande orsak till de unga vuxnas minskade biblioteksbesök och ytterligare faktorer som kan påverka biblioteksbesöken presenteras i artikeln ”Sverige behöver en nationell biblioteksstrategi”. I artikeln skriver Niclas Lindberg, Generalsekreterare i svensk biblioteksförning, att det har blivit en ”försämrad tillgång till bibliotek” i Sverige under de senaste 15 åren. Sedan 1990-talet har nästan en tredjedel av Sveriges biblioteksfilialer lagts ned och dessutom har flera biblioteksanställda fått sluta. Neddragningarna av personal har lett till färre aktiviteter på biblioteken vilket främst drabbat barn och ungdomar anser Lindberg.²⁵

Enligt svensk biblioteksförnings rapport *Fakta om bibliotek 2012* minskar biblioteksbesöken i takt med nedläggningen av biblioteksfilialer men man anar en utplaning av denna trend. I *Fakta om bibliotek 2012* framkommer även att satsningar på bibliotek lönar sig i längden eftersom det kan skapa framgång. Mycket medier och personal samt ett brett utbud av tjänster gör biblioteket attraktivt och ökar antalet användare menar rapporten.²⁶

1.2 Problemformulering

Forskning som jag tagit del av indikerar att det finns flera faktorer som kan påverka unga vuxnas biblioteksbesök och hur biblioteken arbetar med unga vuxna. Att vara ung vuxen innebär att man är i en övergång till vuxenlivet och detta kan innebära många val och beslut både i vardagslivet och inför framtiden.²⁷ En annan faktor som kan påverka bibliotekens arbete med unga vuxna är att ungdomar setts och ses som en problemgrupp för biblioteken.²⁸ Samhället i sig kan även det vara en faktor som påverkar hur unga vuxna besöker biblioteken eftersom det finns flera olika fritidsaktiviteter att delta i,²⁹ aktiviteter som biblioteksverksamheten måste konkurrera med. Ovan nämnda faktorer är grunden till det problem som jag vill undersöka i denna uppsats, nämligen bibliotekens arbete med unga vuxna.

Den främsta hjälpen biblioteken har i sitt arbete är bibliotekslagen. Lagen slår fast att biblioteken ”ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar”.³⁰ Barn och ungdomar är alltså en prioriterad

²² Facht, Ulrika 2012. s. 20

²³ *Nya kulturvanor i ett 30års-perspektiv, 1979-2006* 2008. s. 61

²⁴ *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* 2011.

²⁵ Lindberg, Niclas 2011. Sverige behöver en nationell biblioteksstrategi. www.newsmill.se

²⁶ *Fakta om bibliotek 2012*. 2012, s.1

²⁷ Lindgren, Simon 2009. *Ungdomskulturer*. s. 30

²⁸ Andersson 2011; Rydsjö & Elf 2007. s. 137

²⁹ *Barns fritid* 2009; *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* 2011.

³⁰ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801, 8 §

grupp för biblioteken men då lagen inte slår fast hur biblioteken skall arbeta med att främja ungas språk och läsning är det en del av problemet som kommer undersökas i denna uppsats, nämligen hur biblioteken tolkat lagen i sitt arbete med att främja unga vuxnas läsning. I *Det lokala bibliotek: afvikling eller udvikling* finns en modell över det lokala folkbibliotekets profil.³¹ Modellen är intressant och i denna uppsats kommer jag använda modellen för att analysera hur biblioteken profilerar sin unga vuxenverksamhet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att studera hur två stadsbiblioteks unga vuxenavdelningar arbetar med unga vuxna. Jag kommer dessutom undersöka vilken eller vilka profiler de två unga vuxenavdelningarna har utifrån Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansens modell över bibliotekens profiler.³²

För att kunna genomföra mitt syfte med uppsatsen har jag valt att arbeta utifrån följande frågeställningar:

- Vilka tankar finns kring arbete med unga vuxna på bibliotek?
- Hur arbetar de två fallen i denna studie med unga vuxna?
- Vilken eller vilka profiler har de två unga vuxenavdelningarna i denna undersökning?

1.4 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa min undersökning till att omfatta två unga vuxenavdelningar. Valet gjordes för att jag skulle hinna med att genomföra min undersökning under den tid som jag hade till förfogande för magisteruppsatsarbetet. Unga vuxenavdelningarna valdes med anledning av att de har en etablerad ung vuxenverksamhet som presenteras tydligt på bibliotekens webbsidor. Avdelningarna har även samma åldersindelning, 15-25 år. Dessa faktorer hoppades jag skulle kunna ge en bra inblick i hur arbetet med unga vuxna kan fungera och även ge möjligheter till jämförelser avdelningarna emellan.

Jag har även valt att begränsa mig till en teoretisk modell eftersom jag anser att Andersson och Skot-Hansens modell är bäst lämpad för min undersökning. Andersson och Skot-Hansen använder modellen för att analysera hur biblioteken fungerar i lokalsamhället men jag har valt att använda modellen för att analysera hur de utvalda unga vuxenavdelningarna profilerar sin verksamhet gentemot sina användare.

Ytterligare en avgränsning jag valt att göra i min uppsats är att jag fokuserar på biblioteksverksamheten utifrån unga vuxenavdelningarnas perspektiv. Jag har valt bort de unga vuxnas åsikter på biblioteksverksamheten av samma anledning som varför jag valde att avgränsa min undersökning till två unga vuxenavdelningar, nämligen tiden som jag har till förfogande.

³¹ Anderson & Skot-Hansen 1994. s. 18

³² Ibid. s.18

1.5 Begreppsdefinitioner

I uppsatsen används några begrepp som jag tänkte förklara närmare för att öka läsarens förståelse för vad jag syftar på. Det första begreppet är bibliotek. Biblioteksbegreppet har sitt ursprung i grekiskans *bibliothē kē*, som består av orden *biblio-* och *thē kē* som betyder förvaringsrum. Begreppet bibliotek syftar ofta på en ordnad samling av böcker, tidskrifter och andra dokument som förvaras i anpassade lokaler och som sköts av särskild personal. Bibliotek kan även syfta på själva lokalen där samlingarna förvaras.³³

I Sverige finns det flera olika bibliotek inom det allmänna biblioteksväsendet, nämligen folkbibliotek, skolbibliotek, regional biblioteksverksamhet, högskolebibliotek, lånecentraler och övriga offentligt finansierad biblioteksverksamhet.³⁴ Till det allmänna biblioteksväsendet hör även Kungliga biblioteket som är Sveriges nationalbibliotek.³⁵ Kungliga biblioteket ansvarar för att sammanställa folkbibliotekens statistik över besök, utlåning, personal, kostnader och mediebestånd.³⁶ På uppdrag av regeringe skall kungliga biblioteket skapa en nationell överblick över det allmänna biblioteksväsendet och främja samverkan och utveckling inom biblioteksområdet.³⁷

Det finns alltså flera olika bibliotek i Sverige men ansvaret för att tillgodose allmänhetens behov av information och litteratur ligger i första hand på folkbiblioteken. Folkbibliotek skall finnas i varje kommun och tillhandahålla avgiftsfri utlåning av litteratur till allmänheten.³⁸ I denna uppsats är det folkbiblioteken som studeras och i synnerhet unga vuxenavdelningarna på de två stadsbiblioteken som valts ut till min empiriska undersökning. Begreppet bibliotek syftar alltså i denna uppsats i första hand på folkbibliotek.

I uppsatsen används även begreppet unga vuxna, men det finns flera begrepp som syftar på ungefär samma grupp av unga människor. Ungdomsforskarna Philip Lalander och Thomas Johansson menar att ungdomsbegreppet är flytande och obestämbar till skillnad från begrepp som pubertet, tonår och adolescens som oftast kan kopplas till en viss ålder.³⁹ Ungdomsperioden är enligt Helene Kåks en tid av förändring och övergång från barn till vuxen. Vilken ordning förändringarna sker i beror på vilken fas individen befinner sig i. Enligt Kåks ska alla unga passera flera steg innan de är vuxna, exempelvis ska man flytta hemifrån, utbilda sig, börja jobba och bilda familj. Ordningen på stegen kan variera utifrån individen och de behöver inte heller ske i en viss ordning.⁴⁰

Ur en politisk synvinkel syftar ungdomar och unga vuxna på åldersgruppen 13 till 25 år. Hur begreppen definieras beror på vilken kontext som åsyftas. I Ungdomsstyrelsens rapport *Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv* ställs frågan ”Vem är ungdom?”⁴¹. Flera olika begrepp används men ålder ses som den gemensamma nämnaren för gruppen och rapporten definierar åldern till mellan 13 och 25 år. I rapporten *Ungdom och ungdomspolitik – ett svensk perspektiv* delas ungdomar in i två

³³ Nationalencyklopedins Internetjänst. Ne.se. [2015-01-25]

³⁴ Bibliotekslagen. SFS nr: 2013:801, 1 §.

³⁵ Kungliga biblioteket. Bibliotek. Kb.se [2014-11-14]

³⁶ Kungliga biblioteket. Biblioteksstatistik. Kb.se [2014-11-14]

³⁷ Kungliga biblioteket. Bibliotek. Kb.se [2014-11-14]

³⁸ Nationalencyklopedins Internetjänst. Ne.se. [2015-01-25]; Bibliotekslagen. SFS nr: 2013:801

³⁹ Lalander, Philip & Johansson, Thomas 2012. *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. s. 17

⁴⁰ Kåks, Helene 2009. *Unga och vuxenblivande*. s. 28ff. I Lindgren 2009.

⁴¹ *Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv* 2010. s. 3

kategorier, livsfas och social kategori. Livsfas syftar på en period av övergång från barndom till vuxenliv och ungdomstiden ställs mot andra livsfaser och generationer. Ungdomstiden som social kategori innebär att ungdomar ses som en grupp med gemensamma behov och intressen och de berörs av samma samhällsliga institutioner och regler.⁴² I denna uppsats ligger fokus på unga vuxna som en social kategori eftersom uppsatsen studerar ung vuxenverksamhet på bibliotek.

I ungdomsstyrelsens attityd och värderingsstudie *De kallar oss unga* definieras de unga vuxna till åldern 16 till 29 år, men individens tolkning av sin livssituation bestämmer hur de ser på frågan om när man blir vuxen.⁴³ På bibliotek delas ungdomstiden in efter ålder och i *Studier av barn och ungdomsbibliotek – en kunskapsöversikt* definieras ungdomar som 10 till 20 år medan unga vuxna definieras som 16 till 25 år.⁴⁴ Ungdomsbegreppet är varierande och beroende av vilken kontext som individen befinner sig i. De som arbetar med ungdomar och unga vuxna verkar eniga om att åldersmässigt tillhör ungdomstiden de sena tonåren och tidiga tjugoårsåldern, med några mindre variationer mellan åldrarna. I denna uppsats syftar unga vuxna begreppet på åldrarna 15 till 25 år eftersom det är den åldersdefinition som biblioteken i min undersökning använder för att beskriva sin verksamhet för unga vuxna.⁴⁵ Begreppet unga vuxna används även av andra bibliotek där de har en avdelning eller verksamhet som har särskild litteratur och aktiviteter som berör ungdomar och deras vardag.⁴⁶

1.6 Sammanfattning

I detta kapitel har jag gått igenom bakgrunden till det ämne som jag studerar i denna uppsats nämligen hur folkbibliotekens unga vuxenavdelningar arbetar med unga vuxna och vilken profil unga vuxenavdelningarna har. Jag presenterade orsaker till varför unga vuxnas biblioteksbesök minskar och vad unga vuxna gillar på biblioteket. Avslutningsvis presenterade jag de två huvudbegreppen som denna uppsats grundar sig i, bibliotek och unga vuxna. Jag presenterade biblioteksbegreppet och vilka faktorer som kan påverka biblioteksverksamheten. Dessutom förklarades unga vuxna begreppet utifrån vad det innebär att vara ung vuxen och vilka verksamheter som kan styra unga vuxnas liv och intressen.

2. Tidigare forskning och litteraturgenomgång

I detta kapitel kommer jag presentera litteratur och tidigare forskning som ligger till grund för min undersökning. Den forskning som jag funnit relevant handlar om hur biblioteken och framförallt unga vuxenavdelningar arbetar med service till unga vuxna. I kapitel 2.1 presenteras forskning kring bibliotekens profilering och marknadsföring av bibliotek. I Kapitel 2.2 presenterar jag forskning som beskriver bibliotekens service till unga vuxna och vilket utbud av medier och aktiviteter som biblioteken kan erbjuda unga vuxna. Jag avslutar kapitel två med att presentera de svenska bibliotekens styrdokument för att presentera vilka de är och hur de reglerar de svenska bibliotekens verksamhet.

⁴² *Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv* 2010.

⁴³ Bohlin, Ingrid 2003. *De kallar oss unga*. s. 43ff

⁴⁴ Rydsjö & Elf 2007. s. 137

⁴⁵ Stadsbibliotekens webbsidor. [2013-10-14--16]

⁴⁶ Egen informationssökning och studier av olika stadsbiblioteks hemsidor. [2013/2014]

Den forskning och litteratur som presenteras i detta kapitel har jag funnit genom att söka efter information på högskolebiblioteket i Borås. Borås akademiska digitala arkiv, BADA, var en bra utgångspunkt då tidigare magisteruppsatser om bibliotek, ungdomar och unga vuxna gav inspiration och tips på fortsatt läsning. Jag använde även Internet för att söka efter information om bibliotek och unga vuxna några exempel på detta var uppsatser.se, google.com och carrot2.org.⁴⁷ Några av de sökord som jag använde mig utav var bibliotek, ungdomar, unga vuxna, marknadsföring, service och profil som jag kombinerade i olika sökningar.

2.1 Bibliotekens profil och marknadsföring

I detta kapitel presenteras idéer kring hur bibliotek och unga vuxenavdelningar kan profilera sin verksamhet och hur de kan arbeta med marknadsföring av unga vuxenverksamheten på bibliotek. Först presenteras Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansens undersökning *Det lokala bibliotek – afvikling eller udvikling* och vad deras studie av bibliotekens profiler i det lokala samhället gett för resultat. I kapitlets andra del presenteras idéer kring bibliotekens marknadsföring med utgångspunkt i Marylaine Blocks studie *The thriving library Successful strategies for challenging times* och Frank Nybråten och Jonas Svartberg Arntzens artikel ”Participation and interaction”.⁴⁸

2.1.1 Profiler av bibliotek

Bibliotek kan spela en viktig roll i samhället enligt Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansen. I deras rapport *Det lokala bibliotek – afvikling eller udvikling* menar de att alla bibliotek bör anpassa sig efter sin omgivning och inte följa eller serva en genomsnittsanvändare. För att kunna erbjuda sina användare den bästa servicen behöver biblioteken känna till användarnas behov och anpassa sig därefter. Andersson och Skot-Hansens anser att biblioteken skall ses som en lokal dynamo som skapar engagemang, ger inspiration och sätter igång användarna kreativitet. Biblioteket skall alltså vara som en motor och det som driver lokalsamhället.⁴⁹

I rapporten har Andersson och Skot-Hansen studerat tre bibliotek på tre orter och av skilda storlek i Danmark under början av 1990-talet. Målet med undersökningen var att skapa en debatt kring de danska folkbibliotekens framtid eftersom författarna beförde att biblioteken var på väg att försvinna. Andersson och Skot-Hansen undersökte de tre biblioteken för att ta reda på hur deras lokala profil skulle kunna hjälpa biblioteken bli en resurs i lokalsamhället. För att analysera bibliotekens profil i lokalsamhället skapade Andersson och Skot-Hansen en teoretisk modell som delade in biblioteksverksamheten i fyra huvudområden; kulturcentrum, utbildningscentrum, informationscentrum och social mötesplats.⁵⁰

Andersson och Skot-Hansen delade in studien i tre delar. Den första delen är en kvalitativ analys av de tre utvalda biblioteken och deras lokalsamhällen. De tre

⁴⁷ Sökningarna genomfördes under 2013 och 2014.

⁴⁸ Andersson & Skot-Hansen 1994; Block, Marylaine 2007; Nybråten, Frank & Svartberg Arntzen, Jonas 2007.

⁴⁹ Andersson & Skot-Hansen 1994, s. 11f

⁵⁰ Ibid. s. 16ff

biblioteken är storstaden, landsorten och den mindre staden. Biblioteken valdes ut som tre enskilda fall och inte som representanter för alla bibliotek i liknande omgivningar eller av liknande storlek. Biblioteken valdes för att belysa olika problem med de danska biblioteken och bibliotekspolitiken. Studien genomfördes med intervjuer av bibliotekarier, politiker och representanter för lokala föreningar, institutioner och verksamheter. Dessutom genomfördes deltagarobservationer på och runt biblioteken samt att Andersson och Skot-Hansen studerade olika dokument som exempelvis budgetredovisningar, verksamhetsplaner och rapporter.⁵¹

I den andra delen studeras biblioteken på den kommunala scenen, deras placering och synlighet. Studien baseras på en enkät utskickad till huvudbiblioteken samt offentlig kultur- och biblioteksstatistik. Den tredje delen av rapporten studerar biblioteket i lokalsamhället och grundar sig på en enkät utsänd till alla huvudbibliotek och dess filialer med minst tio timmars öppetid. Enkäten undersökte bibliotekens funktion som resurscentrum och kulturcenter, deras lokala förankring samt framtida profil. Del två och tre kompletteras av dokumentstudier och intervjuer med utvalda bibliotekschefer.⁵²

Andersson och Skot-Hansen kunde med hjälp av sin analysmodell över bibliotekens profiler konstatera att biblioteket i den mindre staden hade en förankring i lokalsamhället som kulturcentrum. Biblioteket hade ett bra samarbete med konstnärliga institutioner och dessutom samverkade de med den lokala turismen och näringslivet. Biblioteket i landsorten var väl förankrat inom kultur- och utbildningsområdet samt inom det lokala näringslivet. Biblioteket lade däremot lite uppmärksamhet på att vara en social mötesplats. Biblioteket i storstaden var mest förankrat inom kulturområdet men fungerade även som en social mötesplats för användarna enligt resultaten från Andersson och Skot-Hansens undersökning.⁵³

Jag har valt att använda mig utav Andersson och Skot-Hansens studie *Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling* som en inspiration för hur jag kan genomföra min studie. Dessutom anser jag att rapporten, trots att den är mer än 20 år gammal, känns relevant när det gäller arbetet och funktionen på de lokala biblioteken. Biblioteken måste än idag anpassa sig efter sina användare och de lokala förutsättningarna för att inte förlora användare. Framförallt har studien varit intressant för mig för den teoretiska modellen som jag har valt att använda i min egen analys av profilen hos de två unga vuxnavindelningarna i min egen undersökning. Den teoretiska modellen kommer att presenteras mer utförligt i kapitel tre.

2.1.2 Marknadsföring

I förra kapitlet presenterades Andersson och Skot-Hansens idéer kring hur biblioteken kan profilera sin verksamhet gentemot lokalsamhället. I detta kapitel kommer jag presentera tidigare forskning som presenterar idéer kring bibliotekens arbete med marknadsföring. Jag börjar med Marylaine Blocks *The thriving library: successful strategies for challenging times*. I *The thriving library: successful strategies for challenging times* skriver Block om hur biblioteken bör arbeta för att nå ut till unga vuxna. Block anser att ett bra sätt för biblioteken att möta unga vuxna är att använda sig utav Internet. Internet kan användas för att försöka skapa en relation till de unga vuxna

⁵¹ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 16ff

⁵² Ibid. s. 17

⁵³ Ibid. s. 256ff

och för att visa vad biblioteket kan erbjuda menar Block.⁵⁴ Ett annat sätt för biblioteken att nå ut till unga vuxna kan enligt Block vara att ge dem inflytande och viss kontroll över unga vuxenavdelningens utformning och utbud.⁵⁵

I *The Thriving Library: Successful strategies for challenging times* presenterar Marylaine Block flera idéer för hur biblioteken kan marknadsföra sin verksamhet till användarna och barn och ungdomar i synnerhet. Enligt Block är bästa sättet för biblioteken att få unga till att använda och besöka biblioteket att börja marknadsföringen redan när de är nyfödda. Det Block menar är att biblioteken ska berättar för föräldrarna om hur bra det är för barnens lärande att de redan från tidig ålder förstår vikten av läsning och hur roligt det är att bli läst för. Nästa steg är att få barnen att komma till biblioteket för att där fortsätta uppmuntra barnen till läsning, vilket är bibliotekens främsta uppgift enligt Block. Block fortsätter med att ge exempel på hur biblioteken kan locka unga till läsning, exempelvis föreslår Block att biblioteken skall ge bort gratis böcker, anordna sagostunder som även är tillgängliga genom telefon eller Internet och att göra läsningen till en gruppaktivitet genom att anordna läsecirklar på biblioteket. Ytterligare steg i att nå ut till unga vuxna är att biblioteket skapar en miljö som kan hänföra ungdomarna och leda dem till att upptäcka nya världar, vilket enligt Block kan uppnås genom att bibliotekarierna tänker som ett barn eller en ungdom.⁵⁶

Unga vuxna vill ofta att det ställs krav på dem och ett sätt för biblioteken att ställa krav kan vara att ge de unga eget ansvar. Åldersgruppen ungdomar och unga vuxna kan även erbjudas att delta i fokusgrupper enligt Block. I fokusgrupperna ges de möjlighet att påverka biblioteksverksamheten och komma med förslag till förändringar. Fokusgrupper kan även vara ett sätt för biblioteken att nå ut till unga vuxna och visa dem vad de har att erbjuda. Block anser att unga vuxna kan nås genom att biblioteket skapar en plats där ungas skapelser kan visas upp. Exempelvis kan biblioteken anordna utställningar, poesi uppläsning, fungera som en mötesplats eller festplats samt erbjuda läxhjälp. Blocks sista förslag på hur biblioteken kan nå ut till unga vuxna är att biblioteken bjuder in de ungas familjer till aktiviteterna för att på detta vis ge de unga en möjlighet att visa sina anhöriga att de är både ansvarsfulla och begåvade.⁵⁷

Jag har valt att använda mig utav Marylaine Blocks *The thriving library: Successful strategies for challenging times* eftersom studien presenterar flera olika metoder för hur biblioteken kan arbeta med att nå ut till unga vuxna. Detta tyder på att det inte enbart finns en metod för att arbeta med unga vuxna på bibliotek utan varje bibliotek kan anpassa sig efter sina användare. Ytterligare en orsak till varför jag valt att använda mig utav Marylaine Block är att hon arbetat som bibliotekarie och bör därför veta vad hon skriver om.⁵⁸

Block skrev, som nämndes ovan, om Internet som ett verktyg för biblioteken att nå ut till unga vuxna och i artikeln "Participation and interaction" skriver Frank Nybråten och Jonas Svartberg Arntzen att Internet är ett allt viktigare verktyg för biblioteken i arbetet med att nå ut till användarna. Nybråten och Svartberg Arntzen fokuserar i artikeln på de båda Internetsajterna Myspace och Youtube, eftersom sociala medier fått en viktig roll i

⁵⁴ Block, Marylaine 2007. *The thriving library: successful strategies for challenging times*. s. 129ff

⁵⁵ Block, Marylaine 2007. s. 2 & 13f

⁵⁶ Ibid. s. 3-14

⁵⁷ Ibid. s. 14ff

⁵⁸ <http://marylaine.com>. [2015-01-25]

framförallt ungdomars liv. För att inte bli utdaterade bör biblioteken uppdatera sina webbsidor menar Nybråten och Svartberg Arntzen. Biblioteken bör följa med i den tekniska utvecklingen för annars får de svårt att nå ut och möta ungdomarna men även andra användargrupper på det sätt de kräver.⁵⁹

Nybråten och Svartberg Arntzen avslutar sin artikel med att presentera olika exempel på hur biblioteken kan utveckla sina Webbsidorna. Exempelvis kan biblioteken skapa Bloggar där de kan presentera aktuell information om aktiviteter eller ge boktips. Biblioteken kan även använda Wikis vilket är en informationstjänst där användarna själva kan lägga upp information eller referensservice där flera bibliotek kan samarbeta kring att besvara frågor från användarna. Viktigt att tänka på för biblioteken när de utvecklar sina webbsidor är att inte använda för många olika verktyg utan att hålla sig till en tydlig vision över vad de vill uppnå med sin Internetverksamhet enligt Nybråten och Svartberg Arntzen.⁶⁰

Jag har valt att använda artikeln av Nybråten och Svartberg Arntzen i min studie eftersom den handlar om vikten av Internet som ett verktyg i bibliotekens marknadsföring till användarna. Att visa på Internets betydelse för bibliotekens marknadsföring och möten med användarna känns aktuellt utifrån dagens samhälle där Internet och Sociala medier spelar en viktig roll. Internet används av många idag men ungdomar och unga vuxna som är födda efter 1980 är uppvuxna med Internet och datorer. Denna generation har därför kommit att kallas för den digitala generationen.⁶¹

Den digitala generationen kan, enligt Peter Brophys *The library in the 21st century*,⁶² delas i efter fyra karaktärer inom teknikanvändandet. Den första karaktären är *pionjärerna* som är de som tar ledningen och exempelvis bloggar innan uttrycket ens hade etablerats. Nästa karaktär är *producenterna* vilka använder tekniken för att skapa webbsidor, filmer, musik eller foton. Den tredje karaktären är *vardagskommunikatörerna* vilka underlättar sin vardag med hjälp av teknik som exempelvis sms eller MSN och den sista karaktären är *informationsinsamlarna* vilka använder tjänster som Google eller Wikipedia för att samla in och dela information.⁶³

När man ser på bibliotekens marknadsföring till unga vuxna utifrån att de är vana internetanvändare kan Internet vara ett viktigt verktyg i bibliotekens arbete. Biblioteken kan även använda Internet som en del i arbetet med service och utbud till sina användare. I nästa kapitel skall jag presentera hur biblioteken och framförallt unga vuxenavdelningar kan arbeta med service och utbud till unga vuxna.

2.2 Bibliotekens service och utbud

Biblioteksservice kan vara flera olika saker och i detta kapitel kommer jag beskriva hur bibliotekens service och utbud till unga vuxna kan se ut. Andersson och Skot-Hansen anser att biblioteken måste anpassa sig efter användarnas behov och erbjuda det användarna önskar.⁶⁴ I artikeln ”Ungdomar + bibliotek = problem?” diskuteras vikten

⁵⁹ Nybråten & Svartberg Arntzen 2007. Participation and interaction

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Lupa, Robyn M 2009. *More than myspace: teens, librarians and social networking*. s. xxii

⁶² Brophy, Peter 2007. *The library in the 21st century*.

⁶³ Ibid. s. 5-6

⁶⁴ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 12

av att veta vilka ungdomarnas behov och intressen är.⁶⁵ Marylaine Block skriver att biblioteken behöver ”meet needs defined by the users, in the manner of their choice”.⁶⁶ Biblioteken kan alltså genom att ta reda på vad användarna behöver från biblioteket bemöta användarnas behov och därigenom ge en bättre service.

2.2.1 Biblioteksservice

I förordet till JoAnn Mondowneys bok *Hold them in your heart: successful strategies for library services to at-risk teens* skriver Joel Shoemaker att arbetet med ungdomar och unga vuxna kan kännas som ett uppdrag. Denna känsla menar Shoemaker kan vara skillnaden mellan att lyckas eller misslyckas med servicen till unga vuxna.⁶⁷ För att lyckas med servicen till unga vuxna är det viktigt att utbytet mellan dem och biblioteket är positivt. För bibliotek och bibliotekarier ses unga vuxna ofta som en problemgrupp och biblioteken har svårt att erbjuda dem en bra service.⁶⁸

Jones och Shoemaker anser att bibliotekens problem med unga vuxna kan beror på ett antal myter kring ungdomar. Den första myten innebär att ungdomstiden är en tid av revolt vilket kan leda till kaos och problem om det inte hålls under kontroll. Den andra myten är att ungdomar är barn vilket kan innebära problem om biblioteken försöker kontrollera de ungas beteende. Ungdomar vill liksom vuxna bli respekterade och om biblioteken försöker kontrollera dem kommer de snarare stöta bort dem anser Jones och Shoemaker. Den tredje myten är att ungdomar är lika alltså en homogen grupp utan individuella intressen och behov och den sista myten är att det finns ett generationsgap mellan unga och vuxna vilket också kan leda till missförstånd om unga vuxna och bibliotekarier inte kan kommunicera med varandra.⁶⁹

Utifrån myterna som presenterades ovan ger Jones och Shoemaker, som själva arbetat med unga vuxna på gymnasiebibliotek, förslag på hur biblioteken kan arbeta med ungdomar och unga vuxna. Ett första förslag på hur biblioteken kan ge unga en bra service är att skapa en egen avdelning för denna användargrupp. En ung vuxenavdelning kan fungera som en övergång från barn- till vuxenavdelningen enligt Jones och Shoemaker. För att en ung vuxenavdelning skall kunna ge bra service bör biblioteken tänka på verksamheten i olika steg. Jones och Shoemakers första steg till bra service är att skapa en vision av den service som skall erbjudas de unga vuxna. Bäst uppnås bra service genom att biblioteken tänker på flera aspekter av verksamheten som exempelvis användare, personal och medieutbud.⁷⁰

Fler steg till bra service är enligt Jones och Shoemaker att erbjuda personalen vidareutbildning, belöna personalens lojalitet eller att låta personalen byta arbetsuppgifter med varandra över avdelningsgränserna. I service till unga vuxna är bemötandet från bibliotekspersonalen viktigt. Personalen behöver därför lära sig att bemöta användarna och deras klagomål på rätt sätt så att bemötandet blir rätt från

⁶⁵ Andersson 2011. Ungdomar + bibliotek = problem?

⁶⁶ Block, Marylaine 2007. s.133

⁶⁷ Mondowney, JoAnn G 2001. *Hold them in your heart: successful strategies for library services to at-risk teens*. s. ix

⁶⁸ Jones, Patrick & Shoemaker, Joel 2001. *Do it right! Best practices for serving young adults in school and public libraries*. s. 5f

⁶⁹ Ibid. s.1ff

⁷⁰ Ibid. s. 139

början. De måste förstå att en förlorad användare kan bli kostsam om deras missnöje sprids till andra användare. För att behålla sina användare måste biblioteken visa fram en bra service. Bra service kan vara att marknadsföra sin verksamhet, fråga efter vad användarna tycker och tänker om bibliotekets verksamhet samt fråga vad de vill att biblioteket skall erbjuda. Genom att tillfråga användarna kan biblioteken identifiera vilka de är och även deras behov.⁷¹

Jones och Shoemakers idéer kring biblioteksservice kan sammanfattas med att biblioteken bör identifiera sina användare, skapa en vision för sin verksamhet, utbilda sin personal och därigenom kan man leverera en bra service. Jag har valt att använda mig utav Jones och Shoemakers idéer kring biblioteksservice till unga vuxna eftersom de känns relevanta och intressanta för arbetet med unga vuxna på bibliotek. Genom att analysera mina egna resultat, från undersökningen av de två unga vuxna avdelningarna, utifrån Jones och Shoemakers idéer kan jag studera likheter mellan teori och praktik.

En annan studie som tar upp service på bibliotek är Peter Brophys *The library in the twenty-first century*.⁷² Brophy presenterar fyra grunder för biblioteksverksamhet, nämligen kommunikation, utbildning, information och kunskap. Vilken inriktning biblioteket väljer att fokusera på kan bero på vilken deras huvudsakliga användargrupp är eftersom användarnas önskemål bör styra utbudet.⁷³ Enligt Brophy är det inte bara de användare som besöker biblioteket som skall tas hänsyn till vid skapandet av bibliotekens vision utan även icke-användarna, de som kan bli användare, bör beaktas.⁷⁴ En annan del av bibliotekens service bygger på hur lokalerna utformas och biblioteken bör enligt Brophy utforma sina lokaler på ett öppet och välkomnande sätt.⁷⁵ Liksom Jones och Shoemaker anser Brophy att personalens bemötande är viktigt. Personalens bemötande måste vara positivt för användarna.⁷⁶ Användarinflytande är en annan viktig aspekt av bra service och ett sätt som kan ge användarna inflytande är enligt Brophy att användarna får lämna synpunkter på hur bibliotekets service fungerar.⁷⁷ Samarbeten med andra verksamheter inom olika områden som exempelvis utbildning och fritid, är en förutsättning för att biblioteken skall kunna utvecklas och följa med in i framtiden menar Brophy.⁷⁸

I motsats till Brophy anser Peter Hernon och John R Whitman att biblioteken alltid kommer få förlorade användare, icke-användare, som inte går att locka tillbaka till biblioteken. Hernon och Whitman menar därför att biblioteken bör välja om de vill lägga energi på att locka tillbaka icke-användarna eller satsa på att serva de användare de har kvar efter bästa förmåga.⁷⁹

Hernon och Whitman anser att bra biblioteksservice skapas genom att återkoppla med användarna och inte bara lyssna på förbättringsförslag utan även följa upp och genomföra förbättringar. Kommunikation mellan biblioteket och användarna är viktigt

⁷¹ Jones & Shoemaker 2001. s. 139ff

⁷² Brophy 2007.

⁷³ Ibid. s. 21

⁷⁴ Ibid. s. 39

⁷⁵ Ibid. s. 40

⁷⁶ Ibid. s. 104f

⁷⁷ Ibid. s. 102

⁷⁸ Ibid. s. 40

⁷⁹ Hernon, Peter & Whitman, John R 2001. *Delivering Satisfaction and Service Quality – A Customer-based Approach for Libraries*. s. 3

för att minska klyftorna mellan de två parterna och mellan det biblioteken faktiskt gör och det användarna önskar att biblioteket gör.⁸⁰ Hernon och Whitman anser även att det är viktigt att planera biblioteksverksamheten. En planerad verksamhet uppnås av att biblioteken sätter upp mål för verksamheten utifrån det som är bra med servicen, men förbättringsarbete kan vara en del av verksamhetsplaneringen.⁸¹

Brophys samt Hernon och Whitmans studier har valts för att deras idéer både överensstämmer med varandra men även skiljer sig åt på några punkter. Skillnaderna är det som gör dem intressanta för min undersökning eftersom det ger en mer nyanserad bild av biblioteksservicen.

2.2.2 Bibliotekens utbud

Jones och Shoemaker presenterar, förutom sina idéer kring biblioteksservice till unga vuxna, även exempel på vad en ung vuxenavdelning kan erbjuda för verksamhet. Några exempel på biblioteksverksamhet för unga vuxna är att uppmuntra till läsning, eftersom läsning kan hjälpa unga att utvecklas som individer. Ung vuxenverksamhet på bibliotek bör även arbeta med att försöka nå ut till unga i utsatta eller speciella grupper. Ung vuxenavdelningen bör även följa med i sociala och kulturella trender samt ge alla unga vuxna lika tillgång till bibliotekets utbud oavsett vilka behov de har eller vart de kommer ifrån.⁸²

En annan undersökning som lyfter fram strategier för ungdomsverksamhet är JoAnn G Mondowneys *Hold Them in Your Heart: Strategies for Library Services to At-risk Teens*.⁸³ Mondowney som är en amerikansk ungdomsbibliotekarie behandlar i sin bok främst biblioteksverksamhet som vänder sig till ungdomar med missbruksproblem eller i risk för att hamna i kriminalitet. Jag anser att Mondowneys strategier är aktuella och kan applicera på andra ungdomsgrupper och unga vuxna och har därför valt att använda hennes bok i min uppsats som ett analysverktyg över vad biblioteken bör erbjuda.

Enligt Mondowney tycker många unga att de får dålig respekt från bibliotekspersonalen. Orsak till detta kan enligt Mondowney vara att unga ofta lämnas utanför när mediebestånden skall uppdateras, personalen utbildas eller aktiviteter planeras, men även i uppsökande verksamhet kan ungdomar glömmas bort.⁸⁴ Mondowney menar att ungdomar inte får tillräcklig service på varken en personlig individuell grund som när det gäller hur deras intellektuella, emotionella, fysiska och psykiska behov möts. Tonåringar och unga vuxna är vår framtid och uppmärksammas också alltmer av sin omvärld, detta gör dem till en viktig målgrupp för exempelvis biblioteken menar Mondowney.⁸⁵

Biblioteken kan fungera som en resurs för unga vuxna som står inför olika val, exempelvis genom att erbjuda dem hjälp med informationssökning. Mondowney anser att unga vuxna behöver få känna ansvar för och delaktighet i sina egna liv, framförallt

⁸⁰ Hernon & Whitman. s. 28f

⁸¹ Ibid. s. 44

⁸² Jones & Shoemaker 2001. s. 97

⁸³ Mondowney 2001.

⁸⁴ Ibid. s. viii

⁸⁵ Ibid. s. vii

när det gäller deras olika livsfaser.⁸⁶ Förutom att fungera som en informationsresurs kan biblioteken enligt Mondowney arbeta för att stödja unga vuxna med kreativa aktiviteter som exempelvis skivarkivständer eller poesiuppläsning. Kreativa aktiviteter kan hjälpa de unga vuxna att uttrycka sina känslor och erfarenheter. En annan aktivitet som biblioteken kan erbjuda är temakvällar där de unga kan diskutera aktuella frågor.⁸⁷

Mondowneys studie presenterar sex punkter för biblioteksarbete för unga vuxna. Den första punkten är att biblioteken bör erbjuda unga vuxna information om den egna verksamheten men även vad som pågår i de ungas närområde. Information om närområdet på bibliotek kan innebära att biblioteken skapar kontakter med andra verksamheter vilket kan leda till samarbeten och utbyten av tankar och idéer. Bibliotekens utbud till unga vuxna bör baseras på deras önskemål, dessutom skall det vara enkelt att finna den information och de medier som de unga önskar sig på biblioteket. Projekt och aktiviteter är två andra verksamheter som bör finnas med i bibliotekens service till unga vuxna. Aktiviteterna kan vara talangkvällar, tävlingar i poesi eller kurser i novellskrivande, konst eller foto men även temakvällar för diskussion kring aktuella ämnen kan arrangeras enligt Mondowney.⁸⁸

En annan aktivitet som kan fungera för unga vuxna kan vara handledningsprogram. Exempelvis kan biblioteket erbjuda både formell och informell läxhjälp för att de unga vuxna skall kunna studera vidare på högskola eller universitet. Den femte punkten som Mondowney presenterar är uppsökande verksamhet vilken bör riktas mot grupper som normalt inte besöker biblioteket. Uppsökande verksamhet gör biblioteket synligt i områden som annars skulle vara utan biblioteksservice. Den sista punkten på Mondowneys lista är att biblioteken bör göra de unga vuxna delaktiga i verksamheten, exempelvis genom att erbjuda praktikplatser. Detta syftar framförallt på unga vuxna i riskzonen för att de inte skall hamna i kriminalitet.⁸⁹

Mondowney samt Jones och Shoemakers böcker ger bra exempel på hur man kan arbeta med ung vuxenverksamhet på bibliotek och vad biblioteken bör erbjuda för utbud. Idéerna kommer ligga till grund för analysen av intervjuerna som presenteras och analyseras i Kapitel 5. Jag har även studerat andra dokument som behandla ungdomsverksamhet på bibliotek och nedan följer ett urval av de idéer som dessa texter presenterat.

Edward G Evans och Thomas L Carter menar att bra service kan sammanfattas med att personalen gör sitt bästa i alla lägen och att biblioteken anpassar sin service efter sitt uppdrag, mål och syfte.⁹⁰ Lars Höglund och Eva Wahlström anser att biblioteken står för upplysning och är viktiga för ett demokratiskt samhälle, eftersom de stödjer folkbildning och bör tillhandahålla kultur- och samhällsinformation samt fungera som en mötesplats och social arena.⁹¹ I sin text "Bibliotekens värde" skriver Lars Höglund att bibliotek skall arbeta med förmedling av information och kultur men det är viktigt att den information som biblioteken samlar in och erbjuder är aktuell och efterfrågad av

⁸⁶ Ibid. s. 9f

⁸⁷ Mondowney 2001. s. 14

⁸⁸ Ibid. s. 27

⁸⁹ Ibid. s. 28

⁹⁰ Evans, Edward G & Carter, Thomas L 2009. *Introduction to public library services*. s. 15ff

⁹¹ Höglund, Lars & Wahlström, Eva 2007. *Bibliotek, läsning och förtroende*. s. 114

bibliotekets användare.⁹² Höglund anser också att biblioteken kan spela en viktig roll för unga vuxna både vid skolarbete och på fritiden.⁹³ Dessutom anser Höglund att biblioteken kan locka användare genom att hålla sina mediebestånd aktuella och anpassade till samtiden och användarna. Aktuella bestånd innebär att biblioteket satsar på nya böcker, tidningar, filmer och musik samt att informationssökning görs tillgänglig med modern teknik, anser Höglund.⁹⁴

Joel Shoemaker anser att biblioteken borde fungera både som fristad och informationscentral för unga vuxna, men oftast möts unga vuxna av det motsatta på biblioteket.⁹⁵ I en intervju med Ove Sernhede kring ungdomar och bibliotek svara Sernhede, liksom Shoemaker, att biblioteken bör fungera som en fristad för unga vuxna, men det skall vara en fristad som ändå ställer krav på dem när det handlar om ansvar och beteenden.⁹⁶

I rapporten *Folkbibliotekens framtid* sammanfattas bibliotekens verksamhet och uppgifter. Enligt rapporten bör biblioteken vara en mötesplats som är öppen för alla och bibliotekens huvudsakliga uppgift är att göra litteraturen tillgänglig för alla användare samt inspirera till läsning.⁹⁷ Att främja läsning och att göra litteraturen tillgänglig för alla nämns i flera undersökningar som jag tagit del av. Dessutom är läsfrämjande en av bibliotekets viktigaste uppgifter enligt *Bibliotekslagen*.⁹⁸

Marylaine Block anser liksom Höglund att biblioteken bör vara en samlingspunkt för allmänheten. Detta genom att möta användarnas behov och erbjuda dem det de eftersöker, alltså anpassa servicen efter omvärlden.⁹⁹ Block presenterar några exempel på vilka faktorer som kan anpassas och det första är öppettiderna. Bibliotekets öppettider bör vara anpassade efter vilka användarna är och när de har möjlighet att besöka biblioteket. Andra faktorer som biblioteken bör anpassa efter användarnas önskemål är aktiviteter och Internet. Enligt Block bör biblioteken finnas där användarna finns och Internet är en aktuell plats i dagens teknologiska samhälle.¹⁰⁰

I *More Than Myspace: Teens, Librarians and Social Networking* ges bibliotekarier en överblick och guide till det snabbt växande Internets nätbaserade sociala medier, men även en inblick i hur ungdomarna som använder de sociala medierna lever. Kelly Czarnecki slår i boken fast att biblioteken måste hänga med i Internets utveckling för att lyckas nå ut till ungdomar och unga vuxna som använder sociala medier i stor utsträckning.¹⁰¹ Bibliotek som visar upp sig i sociala medier kan nå ut till nya användare, men det gäller för biblioteken att hitta bra verktyg för att kunna kommunicera med unga vuxna och visa vilken service de kan erbjuda dem.¹⁰² Det verkar bli allt viktigare för bibliotek att använda Internet i sin verksamhet och detta är en infallsvinkel som kommer bli intressant att analysera min undersökning utifrån.

⁹² Höglund, Lars. 1999. Bibliotekens värde. s. 115

⁹³ Höglund 1999. s. 118

⁹⁴ Ibid. s. 122

⁹⁵ Mondowney 2001. s. viii

⁹⁶ Andersson 2011. Ungdomar+bibliotek=problem?

⁹⁷ Eliasson, Erland 2010. *Bibliotekens framtid*. s. 6

⁹⁸ *Bibliotekslagen* 2014. SFS nr: 2013:801. 2 §

⁹⁹ Block, Marylaine. 2007. s. 134f

¹⁰⁰ Ibid. s. 205f

¹⁰¹ Lupa, Robyn M. 2009. s. 51

¹⁰² Ibid. s. 51ff

I *Introduction to Library Public Services* ställer Edward G Evans och Thomas L Carter sig frågan om biblioteken spelar en roll i dagens teknikinriktade samhälle. Internet är en riklig informationskälla men Evans och Carter anser att informationen i många fall kan vara missvisande eller rena bedrägerier. Evans och Carter anser därför att biblioteken kommer fortsätta spela en viktig roll genom att erbjuda information som är mer korrekt och kontrollerad än informationen på Internet.¹⁰³

Evans och Carters studie är intressant av flera anledningar exempelvis deras idéer kring bibliotekens funktioner. Bibliotekens huvudsakliga funktion är enligt Evans och Carter att tillhandahålla information åt användarna som berör deras närmiljö samt att personalen skall assistera användarna i deras informationssökning.¹⁰⁴ En annan intressant idé i Evans och Carters studier är det de kallar ”millenials”, en generation av Internetanvändare som är uppväxta efter 1980. Millenials är uppväxta i en helt teknisk värld och detta kommer ställa nya krav på bibliotekens verksamheter menar Evans och Carter. Generationen är vana användare av Internet och att söka information på webben.¹⁰⁵ Evans och Carters slutsats är att biblioteken kommer finnas kvar och fylla en funktion även i framtiden. Bibliotek som fortsätter samla in information i form av medier, lagrar och bevarar informationsmaterialet, organiserar informationen samt assisterar användarna i informationssökningsprocessen kommer ha en framtid på biblioteksområdet enligt Evans och Carter.¹⁰⁶

Avslutningsvis kommer jag presentera ett exempel på hur biblioteken kan arbeta med sina mediebestånd. Ett biblioteks mediebestånd bör som nämnt tidigare anpassas efter bibliotekets närområde och de behov som finns hos användarna i närområdet men idag finns det en idé om ett flytande bestånd. Flytande bestånd innebär att biblioteken köper in all media centralt men även att en låntagare kan låna en bok på exempelvis stadsbiblioteket men lämna tillbaka boken på ett filialbibliotek. Metoden har både för och nackdelar. En fördel är möjligheten att lämna tillbaka ett lån på vilket bibliotek som helst inom samma kommun. En nackdel är att det kan bli svårare att hitta den bok man som låntagare önskar på det bibliotek som passar bäst. En annan nackdel är att mediebeståndet inte blir lika anpassat efter närområdet.¹⁰⁷

2.2.3 Satsningar på unga vuxna

I tidigare kapitel har jag presenterat idéer kring hur biblioteken kan arbeta med unga vuxna, marknadsföring, service och utbud. I detta kapitel kommer jag presentera två exempel på hur man arbetar med unga vuxna på bibliotek. Exemplet visar hur bibliotek kan tänka när de anställer bibliotekspersonal och hur de kan integrera ung vuxenverksamhet i hela biblioteket. Exemplet är taget ur tidskriften *Scandinavian Library Quarterly*, SLQ, som skriver om trender och strategier på skandinaviska bibliotek.¹⁰⁸

¹⁰³ Evans & Carter 2009. s. 1

¹⁰⁴ Ibid. s. 1ff

¹⁰⁵ Ibid. s. 7f

¹⁰⁶ Ibid. s. 3

¹⁰⁷ Atlestam, Ingrid. 2011. Du ska ta makten och ledningen.

¹⁰⁸ *Scandinavian Library Quarterly*. http://slq.nu/?page_id=539 [2014-11-16]

Artikeln ”Small steps – great things” handlar om biblioteket i Esbo i Finland där man har satsat på en ungdomsavdelning med specialutbildad personal. Syftet med detta är att de unga vuxna ska känna sig hemma oavsett vart de kommer ifrån. Esbo har nämligen en stor invandrapopulation. Artikel beskriver hur de tänkte vid rekrytering och utbildning av personalen. Vid personalrekryteringen tänkte de mer på att anställa rätt person än personens utbildning. De sökte efter en etnisk mångfald eftersom de har många olika etniska grupper bland låntagarna och de vill att detta ska återspeglas bland personalen. Biblioteket i Esbo har alltså satsat mycket på personalen och att utbilda dem själva, detta för att kunna bemöta sina unga vuxnanvändare på bästa sätt.¹⁰⁹

Det andra exemplet kommer från Norge och Deichman biblioteket i Oslo.¹¹⁰ På Deichman biblioteket i Oslo har man valt att satsa på unga vuxna. Deichman biblioteket skall vara en plats för kunskap dit ungdomar och unga vuxna kan komma för att söka relevant information till skolarbeten men även använda tekniska hjälpmedel och låna böcker. I artikeln ”Young people and the Deichman library” skriver Bjarte Bakken att bibliotek kan spela en viktig roll för unga men utmaningen blir att finna rätt tillvägagångssätt för att ge service till ungdomarna. Bjarte Bakken anser att biblioteken behöver visa sina kulturella och historiska rötter samtidigt som de hänger med i tidens förändringar. Enligt Bakken behöver biblioteken inte satsa på en särskild ungdomsavdelning han menar att det kan räcka med att biblioteket håller sitt utbud aktuellt. I en undersökning som gjordes i Bergen 2003-2004 blev resultatet att de bibliotek som lånar ut mest litteratur till ungdomar var de bibliotek som hade det bredaste och mest varierande utbudet och inte en särskild avdelning. Studien visade också att ungdomar lånar böcker från hela biblioteket och inte enbart ungdomslitteratur. Detta betyder att alla avdelningar bör se ungdomarna som potentiella användare och erbjuda ett så brett och varierat utbud som möjligt.¹¹¹

Deichman bibliotekets Torshov avdelning arbetar med skolklasser från högstadiet och gymnasiet genom att bjuda in dem till biblioteket och presentera dem för olika böcker som de senare skall diskutera kring. Syftet är att locka till läsning men även att främja språkutveckling och att lära ungdomarna kommunicera med varandra. De skolklasserna som biblioteket bjuder in lär sig hur biblioteket fungerar och de blir nya biblioteksanvändare. Deichman biblioteket utmanar även ungdomarna till att använda sin egen kreativitet och att hitta sin uttrycksform i serietecknande eller skrivarkurser. På bibliotekets digitala Workshop uppmuntras användningen av film, ljud, bild och text för att berätta en historia. Deichman biblioteket vill ses som en viktig del i ungdomars liv enligt artikeln ”Young people and the Deichman library”.¹¹²

2.3 Bibliotekens styrdokument

I detta kapitel kommer jag presentera styrdokumentet för de svenska folkbiblioteken. Styrdokumentet är relevanta för min uppsats eftersom de talar om vad biblioteken skall och bör göra med sin verksamhet. Fokus kommer ligga på bibliotekslagen och biblioteksplanerna.

¹⁰⁹ Drake, Sunniva 2009. Small steps – great things

¹¹⁰ Bakken, Bjarte 2007. Young people and the Deichman library

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

I Sverige regleras det allmänna biblioteksväsendet av bibliotekslagen som togs i bruk 1997.¹¹³ Denna lag ersattes den första januari 2014 av en ny bibliotekslag som har förtydligats och kompletterats.¹¹⁴ Bibliotekslagen styr verksamheten på all offentligt finansierad biblioteksverksamhet som utgörs av folkbibliotek, skolbibliotek, regionalbibliotek, högskolebibliotek, lånecentraler och övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.¹¹⁵

Bibliotekslagens ändamål är att skapa riktlinjer för de svenska biblioteken så att biblioteken kan verka för ”det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. Dessutom ska ”[b]iblioteken i det allmänna biblioteksväsendet [...] främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten skall [dessutom] finnas till för alla.”¹¹⁶

I bibliotekslagen ägnas ett särskilt kapitel åt folkbiblioteken och dess uppgifter. Folkbibliotek skall finnas i alla kommuner och det är kommunerna som ansvarar för och finansierar folkbibliotekens verksamhet.¹¹⁷ Folkbiblioteken skall finnas till för alla som bor i Sverige och även vara anpassade efter användarnas behov. Detta innebär att utbudet av medier och tjänster ska vara allsidigt och ha kvalitet.¹¹⁸

I bibliotekslagen slås det fast att folkbiblioteken ska arbeta för att främja läsning och tillgång till litteratur, exempelvis genom att öka kunskapen om olika informationstekniker och hur dessa kan användas för kunskapsinhämtning och lärande men även för delaktighet i kulturlivet. I lagen står det också att barn och ungdomar skall ägnas särskild uppmärksamhet på folkbiblioteken genom att biblioteken arbetar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Språkutveckling och läslust kan skapas genom att biblioteken erbjuder litteratur som är anpassad efter barns och ungdomars behov och förutsättningar.¹¹⁹

Bibliotekslagen reglerar även samverkan inom och mellan biblioteksverksamheter på nationell, regional och kommunal nivå detta för att alla i Sverige skall få tillgång till hela landets samlade biblioteksresurser.¹²⁰ I bibliotekslagen regleras även samverkan inom regioner. Detta innebär att folkbiblioteken inom en viss region ska arbeta för att främja samverkan men även arbeta för verksamhetsutveckling och kvalitet på biblioteken inom regionen.¹²¹

En annan aspekt som regleras i bibliotekslagen är att alla bibliotek inom det allmänna biblioteksväsendet skall anta en biblioteksplan.¹²² Lagen om biblioteksplaner antogs redan 2005 då den gamla lagen fick ett tillägg om att alla bibliotek ska anta biblioteksplaner.¹²³ Lagen om biblioteksplaner gäller kommuner och landsting vilka ska

¹¹³ Bibliotekslagen. SFS nr: 1996:1596

¹¹⁴ Zorn, Henriette 2012. Promemoria om ny bibliotekslag.

¹¹⁵ Bibliotekslagen. SFS nr: 2013:801 1§

¹¹⁶ Ibid. 2 §

¹¹⁷ Ibid. 3 §

¹¹⁸ Ibid. 6 §

¹¹⁹ Ibid. 7-8 §

¹²⁰ Ibid. 14-15 §

¹²¹ Ibid. 11 §

¹²² Ibid. 17 §

¹²³ Bibliotekslagen. SFS nr: 1996:1596 7a §

anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.¹²⁴ All verksamhet på biblioteken skall alltså planeras men i en artikel från 2013 framkommer det att 15 procent av Sveriges kommuner inte antagit en biblioteksplan för verksamheten och att nästan hälften saknar en aktuell biblioteksplan, detta trots att lagen funnits sedan 2005.¹²⁵

I Sverige är det alltså lag på att alla bibliotek skall ha en plan för verksamheten. Detta faktum kommer studeras utifrån min empiriska undersökning för att jag skall kunna se om unga vuxenavdelningarna har planerats in verksamhetsplanerna. Jag kommer även återkoppla till bibliotekslagen i min analys och diskussion.

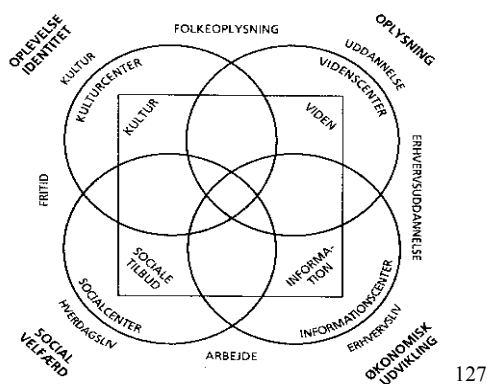
3. Teori

I detta kapitel presenteras den teoretiska modell som ligger till grund för analys och diskussion. Den teoretiska modell som jag valt är Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansens modell över bibliotekets profil i lokalsamhället. Andersson och Skot-Hansen utformade modellen i sin studie *Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling*.¹²⁶ Jag har tidigare beskrivit studien som genomfördes av Andersson och Skot-Hansen i kapitel två, tidigare forskning och litteraturgenomgång.

Jag har valt att genomföra en studie av två folkbiblioteks unga vuxenavdelningar. Då min studie till viss del påminner om Andersson och Skot-Hansens studie, förutom att jag inriktat mig på två unga vuxenavdelningar istället för hela biblioteket, anser jag att deras teoretiska modell kan användas i min studie. Analysmodellen kommer användas ihop med tidigare forskning, intervjuer och andra dokument som exempelvis webbsidor för att analysera unga vuxenavdelningarnas arbete och vilken eller vilka profiler de har.

3.1 Den teoretiska modellen

Den teoretiska modellen över bibliotekens profiler identifierar fyra roller som folkbiblioteken kan anta: biblioteket som kulturcentrum, biblioteket som kunskapscentrum, biblioteket som informationscentrum och biblioteket som social mötesplats. Modellen illustreras av Andersson och Skot-Hansen enligt figuren nedan.

¹²⁴ Bibliotekslagen. SFS nr: 2013:801 17 §

¹²⁵ Ranemo, Cecilia. 2013. Många bibliotek saknar en aktuell biblioteksplan.

¹²⁶ Andersson & Skot-Hansen 1994.

¹²⁷ Ibid. s. 18

Modellen ovan visar att de fyra huvudprofilerna överlappar varandra vilket innebär att de inte är självständiga utan beroende av varandra. Enligt Andersson och Skot-Hansen är det inte möjligt för ett bibliotek att bara kopplas samman med en enda profil utan oftast finns det tendenser på flera olika profiler. Ett bibliotek kan däremot vara mer anknutet till en viss profil, det beror på hur lokalsamhällets behov ser ut.¹²⁸ Modellen skall därför inte ses som en förklaring till bibliotekens inriktning utan vara ett hjälpmedel för att kunna diskutera folkbibliotekens framtid enligt Andersson och Skot-Hansen.¹²⁹ Enligt studien *Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling* visar modellen att folkbiblioteken kan påverka flera områden inom lokalsamhället. Några exempel är kulturförmedling, samhällets utbildningsnivå, den sociala välfärden och ekonomin.¹³⁰

Enligt Andersson och Skot-Hansens modell kan folkbiblioteken ha fyra olika huvudprofiler på sin verksamhet. I avsnitten som följer kommer jag göra en djupare presentation av de fyra profilerna: kulturcentrum, kunskapscentrum, informationscentrum och social mötesplats.

I rollen som *kulturcentrum* fungerar folkbiblioteket som en plats för kultur, konstnärliga uttryck och upplevelser.¹³¹ Biblioteket gör det möjligt att anordna utställningar och arrangemang, ofta i samarbete med institutioner eller föreningar i lokalsamhället. Arrangemang med inriktning mot kultur kan exempelvis vara barnaktiviteter som teater, filmvisning eller sagostunder, men även vuxenaktiviteter som föredrag eller författarkvällar. Biblioteket som kulturcentrum kan även innebära att biblioteket tillhandahåller mötesplatser för olika former av workshops.¹³² I rollen som kulturcentrum blir biblioteket en plats för upplevelser och identitetsskapande. Biblioteket som kulturcentrum innebär även att biblioteket arbetar för lokalsamhället genom att värna om det lokala kulturarvet. Biblioteket gör dessutom kulturarvet tillgängligt för den lokala befolkningen.¹³³

Folkbibliotekets roll som *kunskapscentrum* innebär att biblioteket blir en bro mellan formell utbildning och det egna lärandet. Biblioteket blir en plats för alla oavsett vilken sorts kunskap användaren eftersöker.¹³⁴ Folkbiblioteket som kunskapscentrum gör biblioteken till en plats för lärande och upplysning där biblioteket ska erbjuda lokaler för studier men även olika hjälpmedel för lärande. Ett exempel på hjälpmedel för lärande är att biblioteket genom Internet ger användarna tillgång till sökmotorer och databaser. Även bibliotekens bestånd av böcker är ett hjälpmedel och då framförallt lexikon och uppslagsverk. Biblioteksorientering och kurser i informationssökning är också delar av biblioteket som kunskapscentrum.¹³⁵

I bibliotekets roll som *informationscentrum* bör biblioteket bli en plats där både offentligheten och enskilda personer eller grupper kan söka information. Information som biblioteken kan erbjuda är referensinformation, samhällsinformation, turistinformation och företagservice.¹³⁶ Tjänster som biblioteken kan erbjuda för att hjälpa

¹²⁸ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 17ff

¹²⁹ Ibid. s. 245

¹³⁰ Ibid. s. 17f

¹³¹ Ibid. s. 19

¹³² Ibid. s. 225

¹³³ Ibid. s. 72

¹³⁴ Ibid. s. 14

¹³⁵ Ibid. s. 19

¹³⁶ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 19

till och underlätta användarnas informationssökning kan exempelvis vara att tillhandahålla datorer. Även tillgång till databaser och referensservice är tjänster som biblioteket som informationscentrum bör erbjuda.¹³⁷

I den fjärde profilen biblioteket som *social mötesplats* fungerar biblioteket som en mötesplats i det vardagliga sociala livet. Biblioteket erbjuder rådgivning och uppsökande verksamhet samt hjälpmedel och information till handikappade och utsatta grupper.¹³⁸

4. Metod

I detta kapitel kommer jag presentera hur jag har genomfört min undersökning. De metoder som använts före och under uppsats arbetet kommer förklaras och varför jag valde de metoder som använts. Jag börjar med att presentera den kvalitativa forskningsmetoden och fallstudien som metod. Därefter presentera jag hur jag tänkt kring valet av metoderna, dokumentstudier och intervju, vilka användes för att genomföra den empiriska undersökningen.

Undersökningen i denna uppsats har genomförts genom en fallstudie av två unga vuxenavdelningar. Biblioteken och unga vuxenavdelningarna i denna studie tillhör inte samma region men är de största biblioteken i de regioner som de tillhör samt huvudbibliotek i respektive kommun. Valet av de två avdelningarna gjordes för att de skall kunna studeras och analyseras både utifrån tidigare forskning men även jämföra likheter och skillnader mellan de två avdelningarna. Fallstudien genomförs med en kvalitativ metodik där jag använt dokumentstudier, kvalitativ intervjuer och observationer.

4.1 Kvalitativ forskning

Jag har valt en kvalitativ forskningsansats för att genomföra min undersökning av de två unga vuxenavdelningarnas profil. Jag anser att det är den metod som passar uppsatsens syfte bäst eftersom kvalitativ forskning är karaktäriserande och kan ge insikter om det grundläggande och särpräglade hos en viss miljö eller företeelse samt hur det utvecklas över tid. Jan Trost menar att kvalitativ forskning går ut på att förstå och hitta mönster i undersökningarna.¹³⁹ Jag vill studera hur unga vuxenavdelningarna arbetar med unga vuxna och om det finns någon utpräglad profil på avdelningarna, vilket innebär att en kvalitativ forskningsansats passar min undersökning.

Inom kvalitativ forskning finns flera metoder som kan användas för att samla in material. Exempel på metoder som går att använda vid kvalitativ forskning är observationer, kvalitativa intervjuer och textanalys. I min uppsats har jag valt att använda alla tre men intervjuer är den huvudsakliga metoden som jag använt för att studera de två unga vuxenavdelningarna. Observation innebär att man studerar människors möten i naturliga miljöer för att se hur de uppför sig och även hur en viss

¹³⁷ Ibid. s. 248

¹³⁸ Ibid. s. 19

¹³⁹ Trost, Jan 2010. *Kvalitativa intervjuer*. s. 12f

miljö ser ut.¹⁴⁰ I min uppsats använde jag observationer vilka genomfördes i samband med intervjuerna för att jag skulle få en bild av avdelningens uppbyggnad, miljö och vilket medieutbud de erbjuder. Intervjuer är samtal med människor om en viss företeelse,¹⁴¹ och med text analys studeras olika former av dokument.¹⁴² Vilken eller vilka metoder som väljs för att utföra en undersökning beror på studiens syfte enligt Pål Repstad.¹⁴³ Hur jag har valt att använda mig utav de tre metoderna kommer presenteras mer utförligt i detta kapitel, avsnitt 4.3 och 4.4.

4.2 Fallstudien som forskningsmetod

Undersökningen av de två unga vuxenavdelningarna i min studie är en fallstudie. Fallstudier används för att få djupare insikt om en viss situation och när man vill besvara frågor som ”på vilket sätt” eller ”varför”, enligt Sharan B Merriam.¹⁴⁴ Merriam skriver också att en fallstudie oftast studerar en specifik företeelse som exempelvis en institution för att komma till insikt, upptäcka, tolka och/eller prova en hypotes.¹⁴⁵ Eftersom jag studerar hur man arbetar med unga vuxna på bibliotek och vill ta reda på vilken profil avdelningarna har på verksamheten passar fallstudien som metod för min undersökning.

En fallstudie kan genomföras med i huvudsak tre informationsinsamlings metoder, nämligen intervjuer, observationer och dokumentstudier. Hos fallstudiens syftar dokumentstudier på offentliga handlingar eller personliga källor som kan hjälpa forskaren komma till insikt om fallet som studeras.¹⁴⁶ Jag använder som nämndes i kapitel 4.1 alla tre metoderna i min studie. I kommande kapitel kommer jag presentera hur jag gick till väga vid insamling av det empiriska materialet, jag börjar med att beskriva dokumentstudier.

4.3 Dokumentstudier

I min undersökning har jag alltså använt mig utav tre metoder för att samla in information, den första är dokumentstudier. Med dokumentstudier syftar jag på tidigare forskning, offentliga handlingar och övriga textbaserade källor som exempelvis webbsidor. Valet av dokumenten har gjorts utifrån min bedömning av vilken relevans informationen har för undersökningens syfte och frågeställningar. Repstad kallar denna process för källanalys. Källanalys används för att bedöma texters relevans i förhållande till en undersöknings frågeställningar vilka ska analyseras med texterna i fråga.¹⁴⁷

Texterna som jag har studerat valdes utifrån deras relevans för uppsatsens syfte och frågeställningar, detta för att de skulle kunna användas i analysen. Texterna jag använder i min undersökning handlar om bibliotekens service och marknadsföring till unga vuxna men även om vad biblioteken bör satsa på i form av medier och aktiviteter. En annan textkälla som studerats är bibliotekens webbsidor. Via webbsidorna kunde jag

¹⁴⁰ Repstad, Pål 2007. *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap.* s. 33

¹⁴¹ Ibid. s.85f

¹⁴² Ibid. s. 115.

¹⁴³ Ibid. s.136

¹⁴⁴ Merriam, Sharan B 2010. *Fallstudien som forskningsmetod.* s. 9, 23

¹⁴⁵ Ibid. s. 24

¹⁴⁶ Ibid. s. 129f

¹⁴⁷ Repstad 2007. s. 115.

bilda mig en uppfattning om bibliotekens utbud till unga vuxna och hur de marknadsför sin verksamhet.

Enligt Pål Repstad kan texter även vara deskriptiva eller normativa. Deskriptiva texter har formen av offentliga rapporter och normativa texter syftar på lagtexter och föreskrifter.¹⁴⁸ Som en del i uppsatsarbetet har jag valt att studerat bibliotekslagen och biblioteksplanerna för de aktuella biblioteken, det Repstad kallar normativa källor.

4.4 Intervju som metod

För denna uppsats empiriska undersökning har jag valt kvalitativa intervjuer eftersom denna metod ger mig möjlighet till förståelse för unga vuxenavdelningens arbete. Jag har valt att göra en intervju på varje avdelning. Intervjuerna hölls med de ansvariga unga vuxenbibliotekarierna på respektive bibliotek. Antalet intervjuer som genomförs i en undersökning kan enligt Repstad variera beroende på vilken kontext som undersökningen genomförs i. En heterogen miljö kan snabbt bli mättad menar Repstad och då behöver man inte genomföra så många. Det är bättre att göra en ingående analys av ett fåtal intervjuer än en ytlig analys av många enligt Repstad.¹⁴⁹ Eftersom jag valt att undersöka unga vuxenavdelningen på två bibliotek, oberoende av övriga bibliotekets verksamhet, bedömde jag att det räckte med en intervju per bibliotek. Dessutom har jag även använt metoderna textanalys och observationer för att undersöka avdelningarnas verksamheter.

Till mina intervjuer valde jag den halvstrukturerade intervjun eftersom den ger möjlighet till improvisering och att göra ändringar under intervjun. En kvalitativ intervju innebär att intervjuaren genom att ställa raka och enkla frågor kan få komplexa och innehållsrika svar.¹⁵⁰ Frågorna vid kvalitativa intervjuer ska vara öppna och tillåtande men styras av intervjuare,¹⁵¹ de öppna frågorna ger informanten möjlighet att tala fritt kring ämnet som togs upp av intervjuaren. En halvstrukturerad intervju är alltså friare i formen och utförandet. En intervjumall skall användas av intervjuaren som en guide för att hen skall komma ihåg vilka frågor som behöver ställas. Intervjuaren kan exempelvis anpassa frågorna som ställs efter de svar som informanten ger, frågorna behöver inte heller ställas i viss ordningsföljd.¹⁵² Intervjumallen som jag skapade för mina intervjuer är uppdelad i tre huvuddelar med inriktning mot avdelningarnas bakgrund, avdelningen idag och framtiden, under varje rubrik tog jag fram stöd frågor på punkter som jag inte ville missa att ställa frågor om.¹⁵³ De specifika frågorna var till hjälp när intervjuerna kom av sig.

Enligt Pål Repstad bör intervjun planeras noggrant innan intervjupersonerna kontaktas för att intervjuare skall hinna läsa på om ämnet men även miljö som ska studeras.¹⁵⁴ Mina intervjuer förbereddes noga och jag läste på om de utvalda avdelningarna och om ung vuxenverksamhet på bibliotek. Innan avdelningarna kontaktades fick mina handledare läsa igenom de brev som skickade ut samt intervjufrågемallen, breven anpassades efter

¹⁴⁸ Repstad 2007. s. 118

¹⁴⁹ Ibid. s. 92

¹⁵⁰ Trost, Jan 2010. s. 25

¹⁵¹ Ibid. s. 13

¹⁵² Repstad 2007 s. 85f; Trost 2010. s. 32f

¹⁵³ Se bilaga 2.

¹⁵⁴ Repstad 2007. s. 87f

mottagaren. Detta tillvägagångssätt rekommenderas av de metodböcker jag studerat inför uppsatsarbetet och metodböckerna rekommenderade även att den första kontakten med blivande informanter antingen sker via telefon eller brev.¹⁵⁵ Jag valde att kontakta biblioteken i denna undersökning via e-post eftersom det kändes som det snabbaste alternativet och gav de tillfrågade möjlighet att svara när det passade hen bäst.

Intervjuerna genomfördes med de ansvariga unga vuxna bibliotekarierna på respektive bibliotek under hösten 2013. Den första intervjun, på bibliotek A, var en gruppintervju med chefen för enheten där unga vuxna avdelningen ingick och de två unga vuxenbibliotekarierna.¹⁵⁶ Enligt Jan Trost finns det både fördelar och nackdelar med gruppintervjuer. En grupp som intervjuas bör inte bestå av fler än fem deltagare för annars blir det för svårt för intervjuaren att hålla isär informanterna men vid fokusgruppsintervjuer kan gruppintervjun vara en bra metod menar Trost.¹⁵⁷

Pål Repstad menar att en gruppintervju kan skapa trygghet för informanterna och samtidigt ge en mer realistisk och fylligare information. Gruppintervjun skapar en naturlig samtalssituation som gör att intervjuaren kan luta sig tillbaka och lyssna. En viktig faktor att tänka på vid gruppintervjuer är att gruppen inte skall vara allt för hierarkisk, vilket kan hämma informanterna om någon eller några personer har en högre ställning på exempelvis en arbetsplats.¹⁵⁸ Den gruppintervju som jag genomförde skapade enligt mig en bra grund för intervjun. Informanterna kändes bekväma med varandra och de hade inga problem med att tala om avdelningens arbete, de verkade snarare tycka att det var roligt. Intervjun flöt på bra och informanterna diskuterade sinsemellan kring de frågor som ställdes. Mot slutet behövde jag knappt ställa några frågor alls eftersom informanterna berättade fritt om avdelningen och dess verksamhet.

Den andra intervjun, på bibliotek B, fick formen av en traditionell intervju. Den blev ett samtal mellan mig och informanten, den ansvariga unga vuxenbibliotekarien. Jag fick vara mer aktiv i intervjuandet genom att ställa frågor och föra intervjun framåt men informanten svarade utförligt på de frågor som ställdes. Båda intervjuerna gav mig förståelse för arbetet med unga vuxna på de båda avdelningarna även om jag i efterhand fick komplettera med några frågor via e-post.

Intervjuerna spelades in på en diktafon eftersom detta gav mig frihet att lyssna till det informanterna berättade utan att jag behövde anteckna svaren. Inspelningarna sparas bara så länge arbetet med uppsatsen pågår och kommer sedan raderas. Att använda inspelningsutrustning vid intervjuer rekommenderas av både Trost och Repstad eftersom det ger intervjuaren bättre möjlighet att lyssna på informanterna och frihet att vara delaktig i intervjun.¹⁵⁹

Som nämndes i kapitel 4.1 genomförde jag observationer i samband med intervjuerna. Jag besökte avdelningarna ensam men även tillsammans med bibliotekarierna. Detta innebar att bibliotekarierna kunde berätta mer om hur de tänkt kring avdelningens uppbyggnad och hur de tänker vid inköp av medier till avdelningen. Jag spelade inte in

¹⁵⁵ Repstad 2007. s. 46; Trost 2010. s. 81ff

¹⁵⁶ Intervju. [2013-10-22]

¹⁵⁷ Trost 2010. s. 45 & 67f

¹⁵⁸ Repstad 2007. s. 109f

¹⁵⁹ Trost, 2010. s. 93f; Repstad 2007. s. 74f

det som sades vid besöket på avdelningen men så snabbt jag fick möjlighet antecknade jag det som sagts och vilka intryck jag fick.

Efter att intervjuerna genomförts och transkriberats saknade jag information och tog åter kontakt med bibliotekarierna via e-post för att ställa några följdfrågor. Jag hade vid intervjutillfället frågat om det var okej att jag återkom med eventuella följdfrågor. Följdfrågorna besvarades av bibliotekarierna och skickades tillbaka till mig när de hade besvarat dem.

När jag nu har gått igenom tidigare forskning, den teoretiska modellen och de olika metoderna för insamling av information har det blivit dags att presentera resultaten från min undersökning av de två unga vuxenavdelningarna. Resultatet kommer att analyseras och diskuteras och slutsatser av studien kommer avslutningsvis presenteras.

5. Resultat och Analys

I detta kapitel kommer jag presentera resultaten av intervjuerna och analysera resultaten med hjälp av tidigare forskning och den teoretiska modellen. Jag inleder med att resonera kring hur jag tänkt kring val av avdelningarna och anonymitet. Därefter presenteras de båda avdelningarna och hur de arbetar med unga vuxenverksamheten. Efter presentationen av avdelningarna följer en analys av resultaten utifrån de frågeställningar som uppsatsen bygger på.

5.1 Urval och anonymitet

När jag inledde mitt uppsatsarbete tipsade mina handledare mig om bibliotek med verksamheter för unga vuxna, jag började därför studera olika biblioteks webbsidor för att se vilka som har ung vuxenverksamhet. Studierna av bibliotekens webbsidor fick mig att välja två stadsbibliotek med en ung vuxenavdelning. Den ena avdelningen var ett av tipsen från mina handledare och det andra fann jag genom mina sökningar på Internet. Några faktorer som jag tog hänsyn till vid val av avdelningarna var exempelvis att det inte skulle vara alltför långt från min hemort eftersom jag ville genomföra en intervju och resa under samma dag. Jag bestämde därför en restid på max tre timmar enkel resa. Jag ville dessutom vara bekant med orterna sedan tidigare eftersom detta skulle underlätta mina möjligheter att hitta till biblioteket. Stadsbiblioteken som valdes ut ligger inom ett rimligt avstånd, och dessutom har de samma åldersindelning på sina unga vuxenavdelningar. Båda biblioteken är dessutom det största bibliotek i respektive region.

I valet av informanter var mitt önskemål att de skulle vara insatta i hur arbetet på unga vuxenavdelningen fungerar. Den eller de ansvariga bibliotekarierna samt en chef eller liknande var det jag eftersökte. De informanter som intervjuades mötte kraven och kunde de inte besvara någon fråga själva återkom de med svar efter att ha rådfrågat sin chef eller andra kollegor. I breven¹⁶⁰ jag skickade till biblioteken nämnde jag mina önskemål och vad jag ville undersöka för att biblioteken skulle kunna ge mig rätt kontaktperson. Responsen var bra från båda biblioteken.

¹⁶⁰ Se bilaga 1.

I samband med att jag valde ut mina bibliotek och unga vuxenavdelningar samt vilka jag önskade intervjua funderade jag kring anonymitet och tystnadsplikt. Trost skriver att tystnadsplikt och anonymitet är en viktig fråga att tänka på. Anonymitet innebär att den som intervjuas är okänd och konfidentialitet eller tystnadsplikt innebär att information som informanten berättar inte får föras vidare utanför sitt sammanhang. Vid kvalitativa intervjuer är informanten inte okänd för intervjuaren och anonymiteten är borta mellan parterna enligt Trost. Däremot kan intervjuaren välja att göra informanten anonym för läsaren om ett behov för detta finns menar Trost.¹⁶¹ Jag har utifrån Trost idéer valt att inte skriva ut namnen på biblioteken, kommunerna och regionerna och inte heller namnen på informanterna. Jag har därför gett informanterna var sitt alias och kallar dem för Agnes, Maria, Sara och Jenny. Kommunerna kallas för kommun A och B, liksom biblioteken och unga vuxenavdelningarna blir A och B.

5.2 Avdelning A – en presentation

Den första unga vuxenavdelningen i undersökningen tillhör tillsammans med receptionen, den vuxna skönlitteraturavdelningen och ett av stadsdelsbiblioteken en enhet. Dessutom ansvarar enheten för programverksamheten för vuxna och unga vuxna.¹⁶² På stadsbibliotekets webbsida kan man läsa att det händer mycket för unga vuxna på biblioteket. Biblioteket anordnar aktiviteter som skrivarcirkel, läsgrupp, konserter och temakvällar. Unga vuxenavdelningen riktar sig till ungdomar mellan 15 och 25 år. Indelningen valdes eftersom kommunen satsar på denna åldersgrupp eftersom 15 till 25 åringarna tillhör en stor del av icke-användarna. Dessutom har kommunens kulturhus för unga samma åldersfördelning.¹⁶³

Unga vuxenavdelningen startades 2006 och innan dess hade stadsbiblioteket endast en hylla med ungdomsböcker enligt bibliotekarien Maria. Hyllan stod dessutom på en undanskymd plats i biblioteket. Ung hyllan innehöll innan 2006 böcker som inte ansågs passa in på barnavdelningen. 2006 organiserades biblioteket om och unghyllan blev tillsammans med facklitteratur för unga, Mangaserier, TV-spel och andra serier grunden i den nya unga vuxenavdelningen.¹⁶⁴ Unghyllan och unga vuxenavdelningen ska ses som en inkörsport till biblioteket där biblioteket ska kunna visa upp sin verksamhet enligt Maria och Sara.¹⁶⁵

I samband med uppstarten av unga vuxenavdelningen anställdes en ungdomsbibliotekarie som haft stort inflytande över hur verksamheten utformats. Det har varit bibliotekariens infall och möten med unga vuxenavdelningens användare som gjort avdelningen till vad den är idag anser ungdomsbibliotekarien Maria. En tanke med verksamheten på unga vuxna var och är att den ska vara en plats där de unga kan känna sig hemma och umgås med vänner.¹⁶⁶

Bibliotekarierna ser en framtid för unga vuxenavdelningen och tror att den kommer finnas kvar en lång tid framöver. Biblioteket har exempelvis inlett en utredning om att eventuellt flytta avdelningen till en egen plats i biblioteket som inte ligger lika nära

¹⁶¹ Trost 2010. s.61

¹⁶² Intervju [2013-10-22]

¹⁶³ Stadsbibliotekets webbplats [2013-10-14]; E-postsvar [2013-11-22]

¹⁶⁴ Intervju. [2013-10-22]

¹⁶⁵ E-postsvar. [2013-11-22]

¹⁶⁶ Ibid.

barnavdelningen som den gör idag, idag gränsar barnavdelningen till unga vuxenavdelningen.¹⁶⁷

5.3 Avdelning B - en presentation

Den andra unga vuxenavdelningen som studerats tillhör en enhet tillsammans med Barn, unga och specialmedia. Avdelning B har fokuserat på åldersgruppen 15 till 25 år vilket är en prioriterad målgrupp inom Stad B. Enligt bibliotek Bs webbsida har avdelningen mycket att erbjuda unga vuxna. På avdelningen kan de unga vuxna låna böcker, filmer eller TV-spel men även delta i aktiviteter som bokcirklar, filmvisning och läxhjälp.¹⁶⁸ Avdelning B erbjuder sina användare olika aktiviteter, som ger dem möjlighet att förverkliga sina idéer, att ställa ut konst, debattera ämnen man brinner för, läsa poesi inför publik eller andra arrangemang som de unga vuxna vill få hjälp med att genomföra. Verksamheten på avdelning B bygger på de unga vuxnas egna önskemål.¹⁶⁹

Avdelning B startade 2009 på initiativ från bibliotekets ledningsgrupp. Ledningsgruppen gav en projektgrupp till uppgift att skapa ett rum för ungdomar eftersom de ville testa om ett rum för unga var det rätta eller om en satsning för unga i hela biblioteket var bättre. Bibliotek B satsade till slut på ett eget rum för unga med fokus på unga vuxnas egna arrangemang och TV-spel.¹⁷⁰ Projektgruppen och en referensgrupp med ungdomar började utforma en lokal som blivit över då omflyttningar skett i biblioteksbyggnaden. Den ursprungliga lokalen hade enligt Jenny en torftig miljö bestående av ett par soffor, fyra spelkonsoler, en projektor med duk, en liten hylla med Mangaserier samt en scen.¹⁷¹ Vid intervjun var avdelning B inredd med en myshörna, studieplats, och en TV-spels hörna.¹⁷² Användarna kan ta med sin egen dator eller surfplatta och koppla upp sig mot bibliotekets trådlösa nätverk.¹⁷³

Avdelning B hade från början ingen personal placerad på avdelningen men efter ett halvår med bråk och problem anställdes en ungdomsbibliotekarie som fick ansvar för att styra upp avdelningens verksamhet. Bibliotekarien införskaffade fler böcker, möblerade om och tog bort vissa TV-spel. Dessutom skapades regler kring TV-spelandet för att minska stökigheterna. Lokalen fick en egen informationsdisk som bemannades med sakkunnig personal precis som alla andra avdelningar i biblioteket.¹⁷⁴ Idag har avdelning B en heltidsanställd bibliotekarie som ansvarar för verksamheten och hen har hjälp av de andra bibliotekarierna på bibliotek B med att bemanna informationsdisken.¹⁷⁵

Vid intervjutillfället låg avdelning B i tillfälliga lokaler eftersom Stadsbiblioteket var under renovering. Åren fram till flytten hade byggt upp en bra verksamhetsgrund som tyvärr blev lidande på grund av problem som uppstod vid omflyttningen, verksamheten låg nere under två månader. Låntagare försvann på grund av problemen och har inte

¹⁶⁷ Intervju [2013-10-22]

¹⁶⁸ Stadsbibliotekets webbplats [2013-10-16]

¹⁶⁹ Intervju [2013-10-23]

¹⁷⁰ Intervju [2013-10-23]; E-postsvar. [2013-11-14]

¹⁷¹ Intervju [2013-10-23]

¹⁷² Observation [2013-10-23]

¹⁷³ Stadsbibliotekets webbplats [2013-10-16]

¹⁷⁴ Intervju [2013-10-23]

¹⁷⁵ E-postsvar [2013-11-14]

hittat tillbaka enligt Jenny. Antalet besök på avdelning B varierar mycket beroende på säsong och dag enligt Jenny. Avdelningen arbetar mycket med att visa att de fortfarande finns och för att locka de unga till biblioteket.¹⁷⁶

Framtiden ser ljus ut för avdelning B och biblioteket har satsat på avdelningen genom att ge dem större utrymme efter att bibliotekets renovering är klar. Eftersom avdelning Bs verksamhet bygger på ungas egna arrangemang tror Jenny att avdelningen kommer finnas kvar eftersom detta gör verksamheten dynamisk och att den förändras ofta.¹⁷⁷

5.4 Marknadsföring, Bemötande och inflytande på avdelningarna

Det bästa sättet för avdelningen att nå ut till sin målgrupp är genom personlig kontakt anser Maria och Sara. Att tala med de unga direkt innebär enligt Maria och Sara att de kan ta reda på vad de unga gillar och samtidigt berätta för dem om avdelningens verksamhet. Både Maria och Sara anser att det är en tidskrävande metod men att det ändå lönar sig när man skapat en personlig kontakt. Patrick Jones och Joel Shoemaker menar att bibliotekarier bör ha en personlig kontakt med unga vuxna som ett sätt att locka och behålla dem som användare.¹⁷⁸ Ett annat sätt som avdelning A har använt för att marknadsföra sin verksamhet är att besöka kommunens gymnasieskolor för att träffa ungdomar och tala med dem om vad biblioteket och unga vuxenavdelningen kan erbjuda dem.¹⁷⁹ På avdelning B försöker de nå ut till unga vuxna genom att besöka mässor och festivaler som unga brukar besöka samt genom lärare, affischer eller flyers som delas ut i staden.¹⁸⁰ Patrick Jones, Joel Shoemaker och JoAnn G Mondowney skriver i sina böcker om att biblioteken bör arbeta med uppsökande verksamhet för att nå ut till grupper och individer som annars inte skulle hitta till biblioteket.¹⁸¹

Marknadsföring på avdelning B kan även skötas av de unga vuxna själva eftersom ett av avdelning Bs fokus är unga vuxnas egna arrangemang. De egna arrangemangen finns inte med i kalendern med bibliotekets aktiviteter eftersom de kan uppkomma med kort varsel. Avdelningen har därför skapat en mall som hjälper ungdomarna att tillverka affischer som de kan marknadsföra sina arrangemang med. När det gäller arrangemangen har avdelning B en coachande roll för att ungdomarna själva skall kunna marknadsföra sina arrangemang och samtidigt lära sig att marknadsföra det de skapat.¹⁸² Marylaine Block och JoAnn G Mondowney skrev i sina böcker om vikten att låta unga vuxna få ta eget ansvar och att biblioteket blir en plats där unga vuxna kan anordna utställningar.¹⁸³

Avdelning B har som mål att arbetar på ett öppet och bemötande sätt gentemot sina användare. Målet skall uppnås genom att avdelningen har få regler och de unga vuxna skall få göra så mycket som möjligt. Reglerna som finns gäller för TV-spelande och att

¹⁷⁶ Intervju [2013-10-23]

¹⁷⁷ E-postsvar [2013-11-14]

¹⁷⁸ Jones & Shoemaker 2001. s. 139

¹⁷⁹ Intervju [2013-10-22]

¹⁸⁰ Intervju [2013-10-23]

¹⁸¹ Jones & Shoemaker 2001. s. 97; Mondowney 2001. s. 28

¹⁸² Ibid.; E-postsvar. [2013-11-14]

¹⁸³ Block 2007. s. 14f; Mondowney 2001. s. 9f

man inte får äta på avdelningen eller i övriga biblioteket.¹⁸⁴ Avdelning Bs fokus ligger på unga vuxnas fritid och de vill vara en blandning mellan en fritidsgård och ett bibliotek. De tror att detta kan få användarna att känna sig hemma och vilja komma tillbaka. Enligt Jenny är det annars vanligt bland unga vuxna att de inte tror att biblioteket är en plats där man kan ”vara”.¹⁸⁵ Joel Shoemaker anser att biblioteket bör vara en frizon för unga vuxna och en egen avdelning för målgruppen kan vara ett förslag på hur detta kan uppnås.¹⁸⁶ Även Ove Sernhede menar att unga vuxnavdelningen bör vara en frizon,¹⁸⁷ men både Shoemaker och Sernhede anser att biblioteket skall vara en frizon som både är tillåtande och bemötande men samtidigt ska kunna ställa krav på de unga vuxna.¹⁸⁸

Avdelning A marknadsför sin verksamhet via stadsbibliotekets webbsida, men vid särskilda aktiviteter används även affischer. Enligt tidigare forskning måste biblioteken förändras i takt med den digitala utvecklingen och använda Internet som en resurs. En Internetresurs är sociala nätverk, ett område där biblioteken kan möta unga vuxna på de ungas egna villkor.¹⁸⁹ Under hösten 2013 startade avdelning A en egen Facebook sida med målet att komma i kontakt med unga vuxna och för att kunna visa upp och berätta om sin verksamhet.¹⁹⁰ Avdelning B använder också Internet och de har ett Instagramkonto.¹⁹¹ Förutom att avdelning A och B använder Facebook respektive Instagram har stadsbiblioteken egna webbsidor där de presenterar sina verksamheter. På webbsidorna uppmanas användarna att komma med egna förslag och synpunkter på bibliotekens verksamhet, antingen via E-post eller via telefon.¹⁹²

Stadsbibliotek B har två webbsidor, en webbsida som kommunen ansvarar för och en webbsida som bibliotek B sköter själva. På den egna webbsida presenterar biblioteket vad som händer på stadsbiblioteket och länkar till sociala medier som Facebook, Twitter och Youtube där bibliotek B har konton.¹⁹³ På den kommunala webbsidan har bibliotek B en chatt där besökare på webbsidan kan ställa frågor till biblioteket. I chatten svarar en bibliotekarie på biblioteksrelaterade frågor kring lån, öppettider och boktips. Webbsidan har dessutom länkar till andra webbplatser och bloggar som tipsar om böcker, tidningar, spel, musik och filmer men även tips på hur man skriver skönlitteratur. Stadsbibliotek Bs webbsida erbjuder även användarservice som att reservera böcker och att söka i bibliotekskatalogen.¹⁹⁴

Bibliotek A har flera olika tjänster på internet och på sin webbsida presenterar och marknadsför de sin verksamhet där även unga vuxnavdelningen presenteras. Bibliotek A finns även i sociala medier som Facebook, Twitter och Youtube och dessutom har biblioteket även egna bloggar med tips på böcker och filmer. På Facebook tipsar bibliotek A om olika evenemang och användarna kan kommunicera med biblioteket. Har man ett lånekort kan användarna via webbsidan kontrollera och låna om sina lån

¹⁸⁴ E-postsvar [2013-11-14]

¹⁸⁵ Intervju [2013-10-23]

¹⁸⁶ Mondowney 2001. s. viii

¹⁸⁷ Andersson 2011.

¹⁸⁸ Andersson 2001; Mondowney 2001. s. viii

¹⁸⁹ Lupa 2009. s. xxii; Nybråten & Svartberg Arntzen 2007.

¹⁹⁰ Intervju [2013-10-22]

¹⁹¹ Intervju [2013-10-23]

¹⁹² Stadsbibliotekens webbsidor A [2013-10-14]; B [2013-10-16]

¹⁹³ Intervju [2013-10-23]

¹⁹⁴ Stadsbibliotek B kommunala webbsida [2013-10-16]

samt reservera olika medier. Med ett lånekort kan användarna dessutom boka datorer och vid besök på biblioteket kan de surfa trådlöst på Internet med bibliotekets Wifi.¹⁹⁵ I artikeln ”Participation och Interaktion” framkommer att bibliotek inte bör satsa på allt för många olika tjänster på internet men att det är viktigt att följa med i samtiden.¹⁹⁶ Även Evans och Carter¹⁹⁷ och Höglund¹⁹⁸ menar att uppdaterade medier och hjälpmedel är viktiga för att biblioteken skall vara aktuella och följa med i samtiden.

Enligt Maria, bibliotekarie på avdelning A, kan användarna fungera som marknadsförare av biblioteket. Det händer nämligen att användare lockar med sig vänner på avdelningen As aktivitet. Det finns tyvärr mycket som upptar ungas fritid idag och det kan göra att de inte hinner komma till biblioteket tror bibliotekarierna på avdelning A, de får arbeta desto mer med dem som verkligen kommer säger Sara.¹⁹⁹ Idéer kring bra service beskrivs av bland annat Edward G Evans och Thomas L Carter som skriver att bra service uppnås när bra personal alltid gör sitt bästa.²⁰⁰ Att välja att inte satsa på de unga vuxna som inte använder biblioteket behöver inte vara fel enligt Peter Hernon och John R Whitman.²⁰¹

Unga vuxenavdelningarna A och B arbetar för att deras användare skall få inflytande över verksamhetens innehåll och dessutom använde avdelningarna referensgrupper när avdelningarna startades upp.²⁰² På avdelning A vill de att användarna skall ha inflytande över verksamheten och detta innebär ibland att vad som helst kan hända enligt bibliotekarien Maria. Referensgruppen som hjälpte till vid avdelning As uppstartande fick välja möbler och föreslå hur det skulle inredas. Referensgruppen valde sköna sittmöbler och kuddar samt ett tält för att få en mysfaktor.²⁰³ Enligt Maria kan det vara svårt att få de unga vuxna att komma med åsikter om verksamheten trots att avdelningen bygger sin verksamhet runt de unga vuxnas önskemål. Maria anser däremot att de unga vuxna som hon och Sara har skapat en bra relation till och som de kan föra en dialog med ger bra feedback på verksamheten.²⁰⁴

Enligt Maria och Sara tillhör unga vuxenavdelningens användare samma användargrupp som deltar i evenemang på andra institutioner i kommun A. De vanligaste besökarna är tjejer med ett läsintrasse, men det finns andra som kommer till biblioteket för att de sett en film eller tv-serie som är baserad på en bok. *Hungerspelen* har varit aktuellt på senare tid. Användarna kommer även för att delta i aktiviteter, hänga i myshörnan, läsa böcker, serier, manga eller tidskrifter samt för att få vara ifred. Andra kommer för att studera, men då unga vuxenavdelningen inte har några studieplatser på avdelningen²⁰⁵, får studerande unga vuxna sitta på andra platser i biblioteket.²⁰⁶ Unga vuxenavdelningen på bibliotek A är inriktade på unga vuxnas fritid och detta gör att avdelningen inte satsat

¹⁹⁵ Stadsbibliotekets egna webbsida [2013-10-16]

¹⁹⁶ Nybråten & Svartberg Arntzen 2007.

¹⁹⁷ Evans & Carter 2009. s. 1ff

¹⁹⁸ Höglund 1999. s. 122

¹⁹⁹ Intervju [2013-10-22]; E-postsvar [2013-11-22]

²⁰⁰ Evans & Carter 2009. s. 15ff

²⁰¹ Hernon & Whitman 2001. s. 3

²⁰² Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁰³ Intervju [2013-10-22]

²⁰⁴ Intervju [2013-10-22]

²⁰⁵ Min observation [2013-10-22]

²⁰⁶ E-postsvar [2013-11-22]

på studieplatser. Stadsbiblioteket i kommun A har överlåtit studierelaterade frågor på skolbiblioteken.²⁰⁷

På avdelning B är de inriktade på unga vuxnas egna arrangemang vilka skapas och genomförs av användarna själva. Avdelning B arbetar alltså också med användarinflytande och även på avdelning B fick en referensgrupp vara med och påverka vid avdelningens uppstartande. Avdelning B använde även en referensgrupp som har fått lämna synpunkter på hur avdelningen skall se ut och vad den skall erbjuda efter renoveringen. Inte heller avdelning B fokuserar på unga vuxnas studier utan dessa uppgifter ligger på skolbiblioteken och stadsdelsbiblioteken.²⁰⁸

Ett brett urval av möjligheter för unga på biblioteket är bra. I kapitlet tidigare forskning framkom det att ung vuxenverksamhet bör inrikta sig på aktiviteter, medieutbudet, att vara en samlingsplats, en plats för studier samt vara en fristad men bibliotekens fokus bör ligga på att uppmuntra till läsning.²⁰⁹ Dessutom är det viktigt med användarinflytande på bibliotek och framförallt i service till unga vuxna. Detta skriver både JoAnn Mondowney och Marylaine Block om i sina böcker.²¹⁰

5.5 Avdelningarnas utbud

Unga vuxenavdelning As fokus har alltid varit det läsfrämjande arbetet. För att främja läsning till unga vuxna köper avdelningen in litteratur som de tror ungdomarna kan vara intresserade av. Tanken med litteraturen på unghyllan är att den skall vara luftig och därför skyltar de med böckernas framsidor och beståndet gallras ofta. Dessutom tar Maria och Sara sig extra tid att tipsa om litteratur när de träffar unga är på biblioteket.²¹¹ Verksamheten på avdelning B fokuserar på unga vuxnas egna arrangemang och de hjälper användarna att skapa egen programverksamhet. Medierna på hyllorna styrs också av vad användarna efterfrågar vilket innebär att verksamheten är föränderlig och ändras ofta.²¹² Liksom på avdelning A har avdelning B fokus på det läsfrämjande arbetet,²¹³ vilket är grunden för allt folkbiblioteksarbete enligt bibliotekslagen.²¹⁴ Ett aktuellt och anpassat mediebestånd är två viktiga beståndsdelar i en bra unga vuxenverksamhet enligt JoAnn G Mondowney²¹⁵ och Lars Höglund²¹⁶.

5.5.1 Mediebestånd

På avdelning A har utbudet av medier på unga vuxna avdelningen varierat genom åren, idag erbjuder avdelningens unghylla framförallt skönlitteratur för unga och facklitteratur inriktad mot fritiden.²¹⁷ Unghyllan erbjuder även lyrik, dramatik och ljudböcker. Avdelning A köper även in vuxenlitteratur om efterfrågan finns och eftersom användarna är mellan 15 och 25 år. På avdelningen finns dessutom TV-spel

²⁰⁷ Intervju [2013-10-22]; Bibliotek As Biblioteksplan

²⁰⁸ Intervju [2013-10-23]

²⁰⁹ Mondowney 2001; Jones&Shoemaker 2001; Höglund 1999. s. 118ff; Andersson 2011.

²¹⁰ Mondowney 2001. s. 28; Block 2007. s. 3ff

²¹¹ Intervju [2013-10-22]

²¹² Intervju [2013-10-23]

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 7 §

²¹⁵ Mondowney 2001. s. 27

²¹⁶ Höglund 1999. s. 122

²¹⁷ Intervju [2013-10-22]

och en spelhörna, filmer samt Manga bredvid unga vuxenavdelningen finns en hylla science fiction och fantasy. TV-spelen finns för alla åldrar på biblioteket men i spelhörnan är åldersgränsen 15 år eftersom användare från barnavdelningen också använder spelhörnan. För att få låna spelen måste man ha fyllt 15 år och kunna visa legitimation och dessutom kostar det 15 kronor att låna tv-spel och filmer.²¹⁸ Enligt bibliotekslagen skall folkbiblioteken inte ta ut avgift för lån av bibliotekets medier.²¹⁹ Bibliotek A har valt att ta ut en avgift på 15 kronor för att på så vis bekosta inköp av TV-spelen och filmer eftersom budgeten för spel är låg. Avgiften går alltså direkt tillbaka till en spel och filmbudget.²²⁰

På Avdelning B erbjuds de unga vuxna ett stort utbud av medier. Det finns litteratur inom flera olika genrer som skönlitteratur, poesi, dramatik och noveller. Dessutom finns det en stor sektion med fantasy, science fiktion, urban fantasy och dystopier som är mycket populärt just nu enligt Jenny. Avdelningen har även facklitteratur, referenslitteratur och uppslagsböcker som exempelvis kan användas vid skolarbeten. Andra genrer som finns på avdelning B är teckningsböcker samt japansk och koreansk subkultur, sanna berättelser, klassiker samt litteratur kring HBTQ frågor, rollspel, och handböcker för TV- och dataspelskapande. Andra medier som erbjuds är serier, pocketböcker, TV-spel, filmer, tidskrifter och Manga.²²¹ I avdelning Bs TV-spelshörna kan användarna spela spel som byts ut en gång per vecka men för att få spela behövs ett lånekort. Medierna på avdelningen gallras och uppdateras regelbundet för att utbudet skall hållas aktuellt.²²²

På grund av omflyttning under åren är det svårt att veta hur lån och besök har förändrats på avdelning B menar Jenny och dessutom tillhör avdelningen enheten Barn och unga och har ingen egen statistik. Jenny kunde konstatera att besöken och utlåningen minskat under omflyttningarna och detta framkom även i den statistik som jag fick ta del av. Däremot hade utlåningen ökat lite för både medier och spelkontroller enligt statistiken.²²³

5.5.2 Aktiviteter

På Avdelning A anordnas flera aktiviteter för unga vuxna. De har en skrivargrupp för 15 till 20 åringar med målet att vara en kreativ mötesplats som skall inspirera de unga till att skriva dikter, noveller, eller sagor. Aktiviteten återkommer varje år och arrangeras i samarbete med ett studieförbund i kommunen. Avdelningen erbjuder även en läsegrupp för 15 till 20 åringar och gruppen träffas och samtalar om böcker som deltagarna själva varit med och valt ut. Även denna aktivitet är ett samarbete med ett studieförbund och återkommande varje termin.²²⁴

Skrivargruppen och läsegruppen är enligt Maria och Sara en del av det läsfrämjande arbetet som är grunden i avdelning As verksamhet. En annan återkommande aktivitet på avdelning A är ett författarbesök som bibliotek A erbjuder alla gymnasieskolorna i

²¹⁸ Intervju [2013-10-22]; E-postsvar [2013-11-22]; Stadsbibliotek As webbsida [2013-10-14]

²¹⁹ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 9 §

²²⁰ Intervju [2013-10-22]

²²¹ Intervju [2013-10-23]

²²² Intervju [2013-10-23]

²²³ Ibid.; E-postsvar [2013-11-14]

²²⁴ Stadsbibliotek As webbsida [2013-10-14]

kommunen. Populariteten för författarbesöket varierar från termin till termin beroende på vilken författare som bjuds in. Aktiviteten kan ta emot 200 deltagare men 2013 hade den 100 respektive 20 deltagare.²²⁵

En annan återkommande aktivitet som avdelning A erbjuder är temakvällar. Temat grundas oftast i en populär bok eller film och baseras på de unga vuxnas intressen. På loven kan avdelning A anordnas extra aktiviteter. Aktiviteter som arrangerats 2013 var en skrivarkworkshops och bokfika. Återkommande varje sommar anordnas i samarbete med regionens andra bibliotek ett skrivarlager där en författare är huvudledare och bibliotekarierna hjälper till. Varje år deltar avdelning A i ett samarrangemang med 160 bibliotek från Norden som sätter fokus på spel i olika former. Speldagens idé är att visa att spel kan lånas på biblioteket samt att i samarbetar med stadens spelföreningar visa upp olika spel som exempelvis brädspel, kortspel, tv-spel, figurspel och arkadspel. På stadsbibliotek A kan man låna tv-spel, datorspel och vissa brädspel.²²⁶

Populariteten på avdelning As aktiviteter varierar enligt bibliotekarierna. Ibland kommer det många men till den senaste temakvällen 2013 kom endast 12 stycken och det fanns plats för 100 personer.²²⁷ Skriv- och läscirklarna kan också vara svåra att fylla och oftast kommer endast 2 till 5 personer fast det finns plats för 10 till 15 deltagare. Somrarnas skrivarlager tillåter 20 deltagare och dessa platser brukar bli fullteknade.²²⁸ Då deltagarantalet är lågt på aktiviteterna arbetar bibliotekarierna på avdelning A mer med kvaliteten istället för kvantiteten. De vill att de unga som deltar i aktiviteten ska vara nöjda och därför arbetar de även med att mäta och följa upp kommentarer från utvärderingarna av de olika aktiviteterna.²²⁹

Avdelningen anordnar även aktiviteter som inte är återkommande. Exempelvis har det anordnats en fotoworkshop i samarbete med kommunens ungdomskulturhus och det hölls även en skrivarkworkshop under ledning av en författare hösten 2013. Den senare aktiviteten arrangerades i samarbete med kommunens konsthall. Under höstlovet hölls det även en bokfika där unga vuxna kunde diskutera böcker de läst eller vill läsa. Denna aktivitet anordnade av ung vuxenavdelning A själva.²³⁰

Unga vuxna kan även komma med egna förslag på aktiviteter. Exempelvis har det arrangerats teaterföreställningar. När de unga vuxna kommer med egna förslag hjälper avdelning A till med marknadsföring och lokaler. Avdelning A vill gärna att användarna skall komma med egna förslag men enligt Maria och Sara kan det vara svårt att få de unga vuxna att komma med förslag, oftast är det bibliotekarierna som kommer med ett förslag på en aktivitet och de unga vuxna hjälper till att genomföra idén. Det blir ett "halvt inflytande" enligt Sara.²³¹ Bibliotek A ger även möjlighet till att ställa ut konst. Utställningarna brukar sköta sig själva eftersom de unga gör sin egen presentation, sätter upp skyltar och plockar ned. Det brukar vara mellan 4 och 6 utställningar per år enligt Sara.²³²

²²⁵ Intervju [2013-10-22] och E-postsvar [2013-11-22]

²²⁶ Ibid.

²²⁷ E-postsvar [2013-11-22]

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Intervju [2013-10-22] & E-postsvar [2013-11-22]

²³⁰ Stadsbibliotek As webbsida [2013-10-14]

²³¹ Intervju [2013-10-22]

²³² Ibid.

Avdelning Bs verksamhet baseras på unga vuxnas arrangemang vilka de unga vuxna genomför själva. Utöver egna arrangemang anordnar avdelning B andra aktiviteter. Under hösten 2013 erbjöds läsecirklar, Mangakurser, studiecirklar, workshops och en TV-spelsturnering. En återkommande aktivitet som hölls under hösten 2013 är feedback för skönlitterära texter såsom romaner, noveller och poesi men även andra uppsatser och CVn kan ges feedback på. Texterna läses av en bibliotekarie, lärare eller poet inför aktiviteten då texten diskuteras. En annan återkommande aktivitet är en skrivarkurs i poesi. Kursen vänder sig till dem som skriver poesi eller som är intresserade av att börja skriva poesi.²³³ Ytterligare en återkommande aktivitet på avdelning B är en TV-spels turneringar, denna turnering brukar vara populär och lockar många till avdelningen.²³⁴

Som framkommit ovan arrangerar både avdelning A och B flera olika aktiviteter. Bibliotek kan mycket väl erbjuda aktiviteter av olika slag och både Marylaine Block och JoAnn G Mondowney föreslår aktiviteter som en viktig service till unga vuxna.²³⁵ I kapitel 2 tidigare forskning och litteraturgenomgång gavs flera exempel på aktiviteter som kan anordnas för unga vuxna på bibliotek och både avdelning A och B har arrangerat varianter av dessa aktiviteterna.

5.6 Samarbeten

Samarbeten är en del av såväl avdelning As som Bs verksamhet. På avdelning A samarbetar de med flera aktörer. De flesta aktiviteterna på avdelning A sker i samarbete med andra organisationer eller institutioner i kommunen. Avdelning A har samarbetat med kulturförvaltningen och studieförbund men de har även samarbetat med andra kommuner i regionen och kommunens ungdomskulturhus.²³⁶ Samarbetet med studieförbunden innebär att de delar på kostnaden för ledarna på aktiviteterna och att avdelning A sköter marknadsföringen samt står för lokalerna. Avdelning A samarbetar även med gymnasiebibliotekarierna för att marknadsföra unga vuxnavdelningen. Vid terminsstarten besöker bibliotekarierna gymnasieskolorna och presenterar sin verksamhet för eleverna. I övrigt finns inget samarbete med skolorna eftersom avdelning A fokuserar på ungdomars fritid och skolverksamheten ligger under en annan organisation inom kommun A. Ibland har avdelning A samarbetat med kommunens konst- och fritidsavdelningarna kring olika arrangemang och workshops. Samarbetet rör kostnader för aktiviteterna och praktiska frågor. Avdelning A har även samarbetat med fritidsgårdar, exempelvis i samband med en ung kultur festival som hölls på biblioteket och där ungdomarna fick visa upp sina talanger.²³⁷

Avdelning A samarbetar även inom biblioteket. I samarbete med enheten Barn och Familj anordnar de aktiviteter för ungdomar mellan 12 och 15 år. Denna åldersgrupp ses som kommande användare av unga vuxnavdelningen och är därför av intresse för Avdelning A.²³⁸ Det finns även ett samarbete med enheten Barn och familj för att locka ungdomar till avdelningen. Genom att visa 14 åringarna vad unga vuxnavdelningen kan erbjuda dem när de fyller 15 slussas de successivt in i verksamheten. Avdelning A

²³³ Stadsbibliotek Bs webbsida [2013-10-16]

²³⁴ Intervju [2013-10-23]

²³⁵ Block 2007. s. 3ff; Mondowney 2001. s. 27

²³⁶ Intervju [2013-10-22]

²³⁷ Ibid.

²³⁸ E-postsvar [2013-11-22]

samarbetar även med enheten för Kunskap och Demokrati när det gäller delaktighet och programverksamhet för högskolestudenter.²³⁹

Avdelning B samarbetar också med organisationer utanför biblioteket. Några exempel är fritidsgårdar, fritidscentrum, studieförbundet vuxenskolan och spelföreningar. Enligt Jenny är de öppna för samarbeten med väldigt många. Några exempel på samarbetet med fritidscentrum är en öppen scen och spelkvällar samt att de hjälper ungdomarna att ansöka om pengar för att kunna anordna arrangemang på biblioteket. Det händer även att biblioteket blir inbjudet till att komma till fritid i centrum och då kan avdelningen visa upp sig och prata om böcker eller anordna boktävlingar.²⁴⁰

Tidigare samarbetade avdelning B med högskolestudenter genom att erbjuda läxhjälp i matematik till gymnasieelever. Läxhjälp finns fortfarande på flera bibliotek i kommun B men just nu erbjuder inte avdelning B denna hjälp. Samarbetet med studieförbundet vuxenskolan var under hösten 2013 en skrivarkurs i poesi, men även tidigare har de samarbetat kring exempelvis spokenword workshops och skrivarkurser. Avdelning B samarbetar även inom biblioteket. När det skall tas fram programverksamheter brukar det samarbetas över enhetsgränserna och dessutom arbetar alla bibliotekarie på alla avdelningar enligt ett roterande schema.²⁴¹ De samarbetar inom biblioteket för att få förståelse för varandras verksamheter och för att samordna aktiviteterna.²⁴² Både avdelning A och B samarbetar inom och utanför biblioteket. Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansen anser att biblioteken behöver samarbeta med och delta i det lokala kultur- och näringslivet.²⁴³ Patrick Jones och Joel Shoemaker menar att ett samarbete över avdelningsgränserna är en viktig del av bibliotekens personalarbete.²⁴⁴

5.7 Avdelning A:s profil

För att analysera profilen hos de båda avdelningarna används Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansens modell. Modellen har fyra huvudprofiler. Biblioteket som kulturcentrum, kunskapscentrum, informationscentrum och social mötesplats.²⁴⁵ På Avdelning A är verksamheten inriktad på unga vuxnas fritid och de erbjuder flera olika aktiviteter inom litteratur- och kulturområdet.

På avdelning A ligger fokus på de unga vuxnas fritid och läsfrämjande. Avdelningen arrangerar därför aktiviteter såsom skrivarcirkel, läsgrupper, konserter och temakvällar. Detta fokus tyder på att avdelningen har en profil mot ett kulturcentrum enligt Andersson och Skot-Hansens modell²⁴⁶. Även avdelning A:s uppbyggnad av medier och hur avdelningen utformats ger samma intryck att kulturen står i centrum på avdelningen. Avdelning As utbud av medier består nämligen av skönlitteratur, serieböcker och serietidningar, filmer och TV-spel med en spelhörna. Dessutom erbjuder avdelningen

²³⁹ Ibid.

²⁴⁰ E-postsvar [2013-11-14]

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Ibid.

²⁴³ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 225

²⁴⁴ Jones & Shoemaker 2001. S. 139ff

²⁴⁵ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 18

²⁴⁶ Ibid.

lyrik-, dramatik- och ljudböcker. Den facklitteratur som finns på avdelningen är även den fritids- och underhållnings inriktad.²⁴⁷

Det är främst genom avdelning As aktiviteter med fokus på kultur och upplevelser som kulturcentrumsprofilen syns. I en skrivargrupp ges de unga vuxna kreativ inspiration genom skrivandet och i en läsegrupp som diskuterar litteratur. Båda är exempel på avdelningens kulturinriktning. Författarbesöken, speldagen, temakvällar och workshops är även de aktiviteter som pekar på en kulturcentrums profil.

Avdelning A som kunskapscentrum är svårare att se tecken på. Avdelning A fokuserar på de unga vuxnas fritid och arbetar inte med deras utbildning eller arbetsliv. Avdelningen har en aktivitet som riktar sig till gymnasieskolorna och detta är författarbesöket. Inte heller avdelningens utbud av medier och aktiviteter tyder på att de är inriktade mot kunskap i utbildnings syfte, men till viss del för lärande kring fritidsintressen.²⁴⁸ Alla former av litteratur och aktiviteter kan ge kunskap och varje "livssituation [är] en lärmiljö".²⁴⁹ De unga vuxna kan alltså lära sig något även om utbudet inte är anpassat för utbildning. Läs och att delta i aktiviteterna på avdelningen kan vara en form av lärande. Skrivarverkstäderna och workshops ger deltagarna nya kunskaper och temakvällar kan ta upp ämnen som ger kunskap då de unga vuxna diskuterar kring ett tema eller en bok.

Ett bibliotek med inriktning mot ett informationscentrum skall tillhandahålla information till både offentligheten som särskilda målgrupper. Servicen skall bestå av referensservice, samhällsinformation, företagstjänster och turistinformation.²⁵⁰ På Avdelning A finns ingen sådan information vilket tyder på att avdelningen inte har en informationscentrums profil.

Ett bibliotek med en profil av socialt centrum fungerar som ett nav i samhället enligt Andersson och Skot-Hansen.²⁵¹ På avdelning A har de en viss inriktning mot att vara ett socialt centrum eftersom vissa av dess aktiviteter anordnas tillsammans med andra institutioner och verksamheter. Några av de arrangemang som biblioteket genomför sker i samarbete med andra aktörer i kommunen. Exempelvis samarbetar de med ett ungdomskulturcenter och studieförbund. Författarbesöken som avdelningen erbjuder gymnasieskolorna kan också ses som en del av en social profil. Inom en social profil kan biblioteken ägna sig åt uppsökande verksamhet.²⁵² Författarbesöken kan ses som en del av detta eftersom avdelning A kontaktat gymnasieskolorna och erbjuder dem att delta i aktiviteten. Förutom författarbesöket åker bibliotekarierna på avdelning A ut till gymnasieskolorna och berättar om verksamheten. Dessa besök kan ses som en uppsökande verksamhet och alltså placera avdelning A inom profilen social mötesplats.

Avdelning A har framförallt en profil av ett kulturcentrum eftersom de arbetar mycket med att ge unga vuxna tillgång till aktiviteter och underhållning utifrån grundtanken att främja unga vuxnas läsande. Kulturcentrum profilen syns också genom att avdelningen erbjuder de unga vuxna att framföra egna förslag på aktiviteter och att delta i de

²⁴⁷ Intervju [2013-10-22]

²⁴⁸ Intervju [2013-10-22]

²⁴⁹ Widinghoff, Björn 1995. "Vardagslärande som kunskapsbildning"

²⁵⁰ Andersson och Skot-Hansen 1994. S. 19

²⁵¹ Ibid.

²⁵² Ibid.

aktiviteter som avdelningen anordnar. Deltagandet i aktiviteterna kan både ses som en viktig del i de unga vuxnas identitetsskapande som en del i att vara ett kulturcentrum. Avdelning A har även tendenser till att vara ett kunskapscentrum, framförallt eftersom flera aktiviteter kan vara upplysande. Avdelning A har även tendenser till att vara en social mötesplats eftersom den erbjuder aktiviteter till gymnasieskolorna och även besöker dessa för att presentera sin verksamhet. Den enda profilen som avdelning A inte visat tecken på är informationscentrumsprofilen.

5.8 Avdelning B:s Profil

På avdelning B arbetar de med inspiration och utveckling, kultur och upplevelser samt biblioteket som en fristad och en plats för gemenskap. Enligt stadsbibliotek Bs webbsida erbjuds de unga vuxna att förverkliga sina egna idéer om att ställa ut konst, debattera, läsa poesi inför publik och arrangera egna aktiviteter. Verksamheten bygger på unga vuxnas egna önskemål. Det finns flera tecken på att avdelning B har en kulturcentrums profil. Avdelning Bs fokus ligger på användarnas egna arrangemang och medieutbudet styrs av vad användarna efterfrågar, vilket gör att verksamheten är i ständig förändring. Avdelning B vill arbeta på ett öppet och bemötande sätt och vara en blandning av en fritidsgård och ett bibliotek. Avdelningens aktiviteter som läsecirklar, Mangakurser, studiecirklar, workshops, TV-spelsturnering och en skrivarkurs i poesi, är ett tecken på att avdelningens profil går mot ett kulturcentrum. Det varierande medieutbudet på avdelning B tyder också på en kultur inriktad profil eftersom skönlitterära medier dominerar på avdelningen.²⁵³ Som framkommit tidigare i kapitel 5 är avdelning Bs utbud av aktiviteter och medier tecken på att avdelningen har en profil som ett kulturcentrum, avdelningen satsar på kultur och upplevelser.

Avdelningen visar även tecken på att vara ett kunskapscenter. Avdelning B erbjuder sittplatser som kan använda för att studera och dessutom har de fack- och referenslitteratur. Avdelning B liksom avdelning A är fokuserade på användarnas fritid och därför är deras utbud av aktiviteter och medier anpassade därefter. Avdelning B erbjuder inga tjänster som tyder på att de skulle vara inriktade mot ett informationscentrum, men det fanns några informationsfoldrar i entrén till avdelningen, med information om framförallt stadsbiblioteket.

På avdelning B finns det tecken på att de även är ett socialtcentrum. Avdelningen samarbetar med andra organisationer och institutioner vid arrangemang av aktiviteter. De samarbetar med fritidscentrum, fritidsgårdar, studieförbund samt spelföreningar och de är öppna för att samarbeta med fler. Avdelningen samarbetar även med andra avdelningar inom stadsbibliotek B. Samarbetet inom biblioteket sker genom att de gemensamt tar fram aktivitetsprogram för verksamheten och att bibliotekarierna flyttar runt mellan de olika avdelningarna.²⁵⁴ För att marknadsföra sin verksamhet har avdelning B besökt fritidsgårdar men även festivaler som ungdomar och unga vuxna brukar besöka. Detta tyder också på att avdelning B är ett socialtcentrum, eftersom uppsökande verksamhet är en del av den sociala profilen.²⁵⁵

²⁵³ Intervju [2013-10-23]

²⁵⁴ Intervju [2013-10-23]

²⁵⁵ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 19

Avdelning B har en profil som till största delen är fokuseras på kulturcentrumsprofilen, eftersom deras fokus är på arrangemang och aktiviteter. Det finns även tecken på att avdelning B har en kunskapscentrumsprofil eftersom de tillhandahåller material som kan användas för studier och det går även att sitta på avdelningen och studera. Avdelning B visar även tecken på att vara ett socialt centrum eftersom de arbetar med uppsökande verksamhet och samarbetar med andra institutioner och verksamheter inom kommun B.

6. Diskussion och slutsatser

I inledningen av denna uppsats ställde jag mig tre frågor. Frågorna var vilka idéer finns kring arbete med unga vuxna på bibliotek, hur arbetar avdelningarna i denna undersökning med unga vuxna och vilken eller vilka profiler har avdelningarna i denna studie? Den första frågan besvarades i kapitel två tidigare forskning och litteraturgenomgång. Jag påstår inte att jag fått alla svar på hur biblioteken arbetar med unga vuxna men jag har försökt att ge en bild av hur forskare och bibliotekarier anser att biblioteken kan arbeta med service till unga vuxna.

Den andra frågan besvarades i förra kapitlet, kapitel 5 resultat och analys. Jag kan konstatera att det finns flera likheter mellan den forskning som presenterades i kapitel två och hur avdelningarna som undersökts i denna studie arbetar med unga vuxna. Den tredje frågan besvarade jag också i förra kapitlets två avslutande avsnitt. Jag analyserade resultaten från min undersökning av de två avdelningarna utifrån Andersson och Skot-Hansens teoretiska modell²⁵⁶ som beskrevs i kapitel 3. Här kunde jag även konstatera att det finns många likheter mellan de båda avdelningarnas profiler.

I detta kapitel kommer jag ytterligare diskutera resultaten från analysen utifrån tidigare forskning och teori samt presentera de slutsatser som min undersökning kommit fram till. Kapitlet delas in i två delar, Arbete med unga vuxna och Avdelningarnas profiler. Varje diskussion avslutas med mina slutsatser. Dessutom kommer jag ge några avslutande kommentarer kring arbete med uppsatsen och ge förslag på fortsatt forskning inom ämnet bibliotek och unga vuxna.

6.1 Arbetet med unga vuxna på bibliotek

Alla folkbiblioteks verksamhet grundas på bibliotekslagen. Enligt bibliotekslagen skall folkbiblioteken satsa på barn och ungdomar genom att ”främja deras språkutveckling och inspirera till läsning”.²⁵⁷ Unga vuxna avdelningar kan satsa på aktiviteter som skriververkstäder, läsecirklar, workshops, utställningar och egna framföranden som ett led i det läsfrämjande arbetet.²⁵⁸ Lagen specificerar inte hur biblioteken skall arbeta med barn och unga, bara att biblioteken skall erbjuda litteratur som är anpassad efter barn och ungas behov.²⁵⁹ Bibliotek kan alltså välja ganska fritt hur de vill arbeta med dessa användargrupper och utifrån avdelningar som jag studerat anser jag att aktiviteter verkar vara en viktig del i unga vuxenverksamheten. Tidigare studier som exempelvis JoAnn G

²⁵⁶ Andersson & Skot-Hansen 1994. S. 18

²⁵⁷ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 8 §

²⁵⁸ Mondowney 2001. s. 27; Block 2007. s. 14ff

²⁵⁹ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 8 §

Mondowneys *Hold them in your heart. Successful strategies for library services to at-risk teens*²⁶⁰ och Marylaine Blocks *The thriving library. Successful strategies for challenging times* nämner att aktiviteter är en viktig del i service till unga vuxna.

Det läsfrämjande arbetet genomsyrar avdelning A och Bs arbete och är grunden för valet av aktiviteter och medier. Avdelningarna ger intryck av att de anpassat sig efter sina användares önskemål och behov och de unga vuxna skall ha och har inflytande över hur och vad som erbjuds på avdelningarna.²⁶¹ Utifrån det som diskuterats ovan anser jag att bibliotek bör satsa på aktiviteter som en del av deras unga vuxenverksamhet. Biblioteken bör nog vara restriktiva och inte glömma att det bakomliggande målet med aktiviteterna är att inspirera till läsning hos de unga vuxna.

Alla folkbibliotek skall även ha en aktuell biblioteksplan, vilket det är lag på sedan 2005.²⁶² De båda biblioteken där jag studerat unga vuxenavdelningarna har båda biblioteksplaner. Det intressanta med dessa planer utifrån ämnet för min studie är att biblioteksplanerna på bibliotek A och B inte gett unga vuxenverksamheten något större utrymme. I bibliotek Bs plan nämns inte unga vuxna alls och i bibliotek As plan finns endast några rader som fokuserar på unga vuxna. Biblioteksplanerna är mer övergripande i sin utformning och fokuserar på biblioteksverksamheten som en helhet.²⁶³ Enligt mig är detta intressant och motsägelsefullt eftersom biblioteken valt att satsa på unga vuxna men knappt nämner dem i respektive biblioteksplan. Jag tror även att det kan innebära att unga vuxna kan glömmas bort på biblioteken. Jag grundar detta på att unga vuxna tidigare setts som problem²⁶⁴ på biblioteken och att de inte alltid har bemöts med respekt²⁶⁵ eller haft en naturlig plats²⁶⁶ på biblioteket.

En av de bakomliggande orsakerna till att jag skrev om bibliotek och unga vuxna är att unga vuxnas besök på biblioteket minskat.²⁶⁷ Trots att offentlig statistik över unga vuxnas biblioteksbesök visar att besöken minskar har avdelningarna i denna studie inte varit rädda för att satsa på unga vuxna, kanske för att unga vuxna är en prioriterad målgrupp i de kommuner som avdelningarna ligger i. Avdelningarna som undersökts i denna uppsats hade ingen egen besöksstatistik över de unga vuxnas biblioteksbesök men de hade båda märkt av en minskning.²⁶⁸ På avdelning A märker de av minskningen på att de har svårt att få deltagare till sina aktiviteter men aktiviteter med aktuella teman eller en känd person kan locka fler deltagare till en aktivitet enligt bibliotekarierna på avdelning A.²⁶⁹

På avdelning B har de märkt av att utlåningen av medier minskar men Jenny tror att det kan bero på att de fick hålla stängt under en period då de flyttade och att de unga sedan inte hittade tillbaka eller att de fann andra aktiviteter som de hellre ägnar sig åt på fritiden.²⁷⁰ Jag tror att en orsak till att besöken minskat på avdelning B kan vara att

²⁶⁰ Mondowney 2001. s. 27

²⁶¹ Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁶² Bibliotekslagen SFS nr: 1996:1596 7a §

²⁶³ Biblioteksplaner bibliotek A och B. [2013-10-14--16]

²⁶⁴ Andersson 2011.

²⁶⁵ Mondowney 2001. s. viii

²⁶⁶ Rydsjö & Elf 2007. s. 25

²⁶⁷ Brodén 2013. s. 36; *Nya kulturvanor i ett 30års perspektiv 1979-2006* 2008. s. 61

²⁶⁸ Intervju [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁶⁹ Intervju [2013-10-22]

²⁷⁰ Intervju [2013-10-23]

lånestatistiken påverkats av att bibliotek B använder sig utav flytande bestånd. Användarna kan låna på ett bibliotek och lämna tillbaka på ett annat.²⁷¹ En artikel som beskrivit flytande bestånd är Ingrid Atlestams *Du ska ta makten och ledningen*,²⁷² och artikeln menar att flytande bestånd är en trend som bibliotek B alltså anammade. På avdelning A hade de inget svar på varför besöken minskar men Maria sade att unga vuxna har mycket som upptar deras fritid,²⁷³ den tid som avdelning A och B valt att fokusera på. Jag tror att det kan ligga en del i det Maria säger eftersom det verkligen finns mycket att göra på fritiden som att idrotta, gå på bio och umgås med vänner, för att nämna något av alla de aktiviteter som nämns i rapporten *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden*.²⁷⁴

Aktiviteter som blivit mycket populära bland unga vuxna är Internet och sociala medier, ett faktum som syns i statistiken.²⁷⁵ Internet kan även vara en konkurrent till biblioteken när det gäller att söka efter information. Jag kan bara se på mig själv och hur ofta jag använder en sökmotor på Internet för att ta reda på något jag vill veta mer om. Jag är medveten om att informationen på Internet kan vara missvisande och att man bör vara kritisk, ett faktum som Edward G Evans och Thomas L Carter tar upp i sin bok *Introduction to library public services*.²⁷⁶ När det gäller Internet har även sociala medier blivit populärt, kanske framförallt bland unga vuxna vilket togs upp av Frank Nybråten och Jonas Svartberg Arntzen²⁷⁷ samt i antologin *More than Myspace: teens, librarians, and social networking*.²⁷⁸ Nybråten och Svartberg Arntzen samt Lupa skriver om vikten av att biblioteken använder Internet som ett led i att nå ut till sina användare. Avdelningarna i min studie använder Internet som en resurs och på bibliotekens webbsidor presentera de sina verksamheter och aktivitetsprogram dessutom använder biblioteken sociala medier som Facebook, Twitter och Instagram.²⁷⁹ Jag anser att det är viktigt för biblioteken att hålla sig aktuella när det gäller den tekniska utvecklingen som Internet eftersom Internet kan hjälpa biblioteken att nå ut till användarna. Jag anser även att biblioteken måste ha ett syfte med hur de använder Internet och inte bara använda det för att det är trendigt.

Hur biblioteken skall göra för att locka unga vuxna till biblioteket är en av frågorna som jag undersökt. Avdelningarna i denna studie har vissa användare som dominerar besöken på avdelningarna och båda avdelningarna i undersökningen anser att det är svårt att locka nya användare till biblioteket.²⁸⁰ På avdelningarna och biblioteken som jag studerade har de valt att använda Internet och sociala medier som en resurs i arbetet med de unga vuxna och för att hålla sig aktuella i den digitala utvecklingen och nå ut till användarna. Utformningen av det webbaserade biblioteket är minst lika viktigt som det fysiska. Satsningar på sociala medier, bloggar och chat-tjänster blir allt vanligare,²⁸¹ så även för avdelningarna och biblioteken i min undersökning som hade chat, bloggar och

²⁷¹ Intervju [2013-10-23]

²⁷² Atlestam 2011.

²⁷³ Intervju [2013-10-22]

²⁷⁴ *När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden* 2011.

²⁷⁵ Facht, Ulrika 2012. s. 20

²⁷⁶ Evans & Carter 2009. s. 1

²⁷⁷ Nybråten & Svartberg Arntzen 2007. Participation and Interaction

²⁷⁸ Lupa 2009.

²⁷⁹ Stadsbibliotekens webbsidor [2013-10-14--16]; Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁸⁰ Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁸¹ Nybråten & Svartberg Arntzen 2007.

konton på sociala medier.²⁸² Jag tror att Internettjänster som chat, bloggar och sociala medier kan vara ett bra sätt att nå ut till användargruppen unga vuxna, en grupp som är vana Internetanvändare enligt Evans och Carter.²⁸³

Bibliotek som använder Internet, som biblioteken i min studie, har anpassat sig efter omgivningen och användarnas behov. Anpassning efter omgivningen och användarna tas upp av bland annat Andersson och Skot Hansen.²⁸⁴ Genom att biblioteken anpassar sig efter det användarna efterfrågar kan de ge en bra service och bra service är också en bra marknadsföring anser jag. Det är mer troligt att användarna kommer tillbaka om de fått en bra service. Bra service fungerar bara på unga vuxna som redan är användare av biblioteket och därför kan det kanske vara bra för biblioteken att låta unga vuxna som inte använder biblioteket att förbli icke-användare.

På avdelningarna i denna studie har de därför lagt stort fokus på att göra ett så bra arbete som möjligt för de användare som faktiskt kommer till biblioteket för att delta i aktiviteterna och ta del av medierna. Avdelning A och B har valt att inte satsa för mycket energi och pengar på att locka nya användare.²⁸⁵ Hur bibliotek väljer att göra är en fråga om vilket fokus man vill ha på verksamheten menar Peter Hernon och John R Whitman.²⁸⁶ Att avdelningarna satsar på redan aktiva användare skall inte tolkas som att de inte har intresse för att locka nya användare enligt Hernon och Whitman utan att det inte är deras främsta fokus. På avdelning A resonerade de som så att om de användare som besöker biblioteket blir nöjda kan det fungera som marknadsföring eftersom dessa användare kan locka med sig sina vänner som inte är aktiva biblioteksanvändare.²⁸⁷ Jag anser att biblioteken inte bör lägga alltför mycket energi på att nå icke-användarna utan fokusera på de unga vuxna som verkligen använder biblioteket och att ge dem bästa möjliga service.

En annan form av marknadsföring och också del av bibliotekens service är uppsökande verksamhet. Det gäller nämligen för biblioteken att de visar upp sig även för sina användare och berättar om verksamheten och har biblioteken tur kan de träffa unga vuxna som inte använder biblioteken och då försöka locka dessa till biblioteket. Bästa sättet att nå användarna är med kommunikation enligt Hernon och Whitman.²⁸⁸ Bibliotekarierna som arbetar på avdelningarna i denna undersökning brukar prata direkt med de unga vuxna och på detta vis kan avdelningarna presentera sin verksamhet direkt för användarna. Avdelning A har dessutom, som ett led i den uppsökande verksamheten, besökt gymnasieskolor,²⁸⁹ vilket jag anser är ett bra initiativ för att träffa användare. Frågan är hur biblioteken når de äldre unga vuxna som är mellan 20 och 25 år. På avdelning B har de besökt festivaler som ett led i att träffa unga vuxna.²⁹⁰ Även andra aktiviteter som anordnas i staden, som en marknad, kan vara ett sätt att nå unga vuxna enligt mig.

²⁸² Stadsbibliotekens webbsidor [2013-10-14--16]; Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁸³ Evans & Carter 2009. s. 7

²⁸⁴ Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 12

²⁸⁵ Intervjuer [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁸⁶ Hernon & Whitman 2001. s. 1ff

²⁸⁷ Intervju [2013-10-22]

²⁸⁸ Hernon & Whitman 2001. s. 28f

²⁸⁹ Intervju [2013-10-22]

²⁹⁰ Intervju [2013-10-23]

Jag tror även att samarbeten mellan bibliotek och skolor, kommunala organisationer, företag och andra institutioner kan fungera som ett sätt för biblioteken att nå ut till användare med sin verksamhet. Jag grundar detta på att avdelningarna i denna undersökning verkar ha fungerande samarbeten utanför biblioteket,²⁹¹ samt på Andersson och Skot-Hansen som anser att biblioteken bör anpassa sig efter omgivningarna och de ser samarbeten mellan organisationer som en del av detta.²⁹² Samarbeten inom biblioteken och med institutioner utanför biblioteket rekommenderas alltså som en del av biblioteksverksamheten. Avdelningarna i min undersökning samarbetar också inom och utom biblioteket, exempelvis samarbetar de med studieförbund och fritidsgårdar.²⁹³ Jag tror det kan vara viktigt för biblioteken att samarbeta mellan avdelningarna och även med parter utanför den egna verksamheten eftersom detta kan ge biblioteket eller bibliotekets avdelningar nya idéer och även en chans att visa upp sin verksamhet för andra verksamheter och eventuella användare.

Förutom att använda Internet, uppsökande verksamhet och samarbeten kan biblioteken använda sig utav affischer som sätts upp i staden. Avdelningarna i denna studie har använt affischer vid flera tillfällen och på avdelning B kan de unga vuxna skapa egna affischer för att marknadsföra sina arrangemang.²⁹⁴ Utifrån det som diskuterats ovan kan jag konstatera att avdelningarna i min studie bör fortsätta arbeta med marknadsföring och satsa på att göra ett bra arbete med de användare de redan har och inte göra alltför drastiska åtgärder för att locka nya användare. Biblioteken bör även ta chansen att visa upp sin verksamhet för framtida användare om möjlighet ges samt vara öppna för samarbeten med andra institutioner och organisationer.

En viktig aspekt av biblioteksservice är hur bibliotekspersonalen bemöter sina användare och enligt Peter Brophy är det extra viktigt att tänka på hur personalen bemöter bibliotekets användare.²⁹⁵ Patrick Jones och Joel Shoemaker menar att det finns flera faktorer som påverkar bibliotekens service och de nämner användare, personal och medieutbudet.²⁹⁶ I ett av exemplen som togs upp i kapitel 2, nämligen biblioteket i Esbo, hade de tänkt mycket på personalen som skulle arbeta med de unga vuxna. För biblioteket i Esbo var personligheten viktigare än utbildningen hos den person de anställde som ung vuxenbibliotekarie.²⁹⁷ Biblioteken i denna undersökning valde att anställa en ung vuxenbibliotekarie när avdelningen statade eller nyss hade startats.²⁹⁸ Jag anser att det bemötande som bibliotekspersonalen ger användarna när de besöker eller på annat sätt är i kontakt med biblioteket är viktigt. Jag anser dessutom att när det gäller arbetat med unga vuxna är det extra viktigt att bibliotekarien som arbetar med unga vuxna är specialiserad på unga vuxna och deras behov eftersom det skapar en bättre förståelse för de unga vuxna hos bibliotekarien.

Avdelningarna i min undersökning har som sagt specialiserade unga vuxen bibliotekarier som ansvarar för hur verksamheten sköts. Idag verkar verksamheterna fungera bra på båda avdelningarna även om avdelning B hade problem vid uppstarten av avdelningen eftersom de inte hade någon bibliotekarie placerad på avdelningen i det

²⁹¹ Intervju [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁹² Andersson & Skot-Hansen 1994. s. 12

²⁹³ Intervju [2013-10-22] och [2013-10-23]

²⁹⁴ Ibid.

²⁹⁵ Brophy 2007. s. 104f

²⁹⁶ Jones & Shoemaker 2001. s. 139

²⁹⁷ Drake 2009.

²⁹⁸ Intervju [2013-10-22] & [2013-10-23]

skedet.²⁹⁹ Av detta drar jag slutsatsen att en ung vuxenavdelning behöver en ung vuxenbibliotekarie som ansvarar för att verksamheten fungerar.

En annan aspekt av bibliotekspersonalens bemötande av sina användare är kommunikationen. Hur bibliotekarier och unga vuxna kommunicerar med varandra är viktigt enligt Jones och Shoemaker och enligt Hernon och Whitman att de kommunicerar om bibliotekens utbud och hur biblioteken kan hjälpa användarna.³⁰⁰ Marylaine Block presenterade fokusgrupper eller referensgrupper som en del i servicen till unga vuxna eftersom referensgrupper kan ge de unga vuxna möjligheter att påverka bibliotekets verksamhet och utformning.³⁰¹

På de två avdelningarna som undersökts i denna uppsats har man tagit hjälp av referensgrupper som fick vara med och påverka hur avdelningen utformades. Även när det inte finns någon referensgrupp att tillgå brukar avdelningarnas personal fråga användarna vad de tycker om utbudet på avdelningen och på så sätt kan avdelningen hållas aktuell och de unga känner att de har inflytande över verksamheten. Min slutsats blir att biblioteken bör tillåta sina användare att komma med förslag på vad biblioteken ska tillhandahålla och på hur biblioteken kan förbättra sitt arbete. Jag anser däremot att användarna inte får köra över bibliotekens grundidé om det läsfrämjande arbetet. Det gäller för biblioteken att hitta en balansgång mellan biblioteksverksamhetens ideal och det användarna efterfrågar.

Avdelningarna i min studie vill i alla fall arbeta med användarinflytande även om det verkar vara svårt ibland enligt bibliotekarierna.³⁰² Jag anser att deras inställning är bra och framförallt är det positivt att de försöker kommunicera med sina användare när de träffar dem. Även att de använt referensgrupper ser jag som att de lyckats med kommunikationen och att tillåta användarinflytande. Att avdelning A använder Facebook anser jag också vara ett lyckat beslut eftersom avdelningen på detta sätt kan nå unga vuxna som inte besöker biblioteket. Avdelning B har tillgång till bibliotek Bs Chat och på detta vis kan användarna komma i kontakt med avdelningen utan att besöka biblioteket, vilket jag också ser som positivt eftersom avdelningen på detta vis kan nå utanför biblioteksbyggnaden.

En annan aspekt som bibliotek bör tänka på är hur de inreder sina avdelningar och att miljön skall vara inbjudande för användarna.³⁰³ Miljön bör enligt Peter Brophy vara välkomnande och trevlig, dessutom skall det finnas möjligheter att sitta ner i sköna möbler enskilt eller tillsammans med vänner och det får gärna finnas plats för studier.³⁰⁴ Båda avdelningarna i min studie har inrett sina avdelningar med sköna möbler och deras utbud av medier och aktiviteter är anpassade efter deras användare. Dessutom har användarna som nämnts ovan varit med och påverkat avdelningarnas utformning genom referensgrupper.

Jag anser att det är positivt att avdelningarna i denna undersökning har låtit användarna vara med och tycka till om avdelningarnas utformning, det känns som ett logiskt beslut

²⁹⁹ Intervju [2013-10-23]

³⁰⁰ Jones & Shoemaker 2001. s. 1ff; Hernon & Whitman 2001. s. 28f

³⁰¹ Block 2007. s. 14ff

³⁰² Intervju [2013-10-22] och [2013-10-23]

³⁰³ Block 2007. s. 3ff

³⁰⁴ Brophy 2007. s. 40

eftersom det är användarna som kommer att tillbringa tid på avdelningen. Båda avdelningarna har sköna sittmöbler och medierna visas fram på ett trevligt sätt. Jag anser att avdelningarna har lyckats med inredningen och även om möblerna hunnit bli lite slitna³⁰⁵ fyller de sin funktion. Det jag kan sakna på framförallt avdelning A är möjlighet att sitta på avdelningen och arbeta eller studera, det fanns nämligen inga bord på avdelningen.³⁰⁶ Mitt övergripande intryck av avdelningarna är att de har lyckats skapa en trevlig och välkomnande miljö.

En annan viktig del av bibliotekens service till unga vuxna är aktiviteterna enligt JoAnn G Mondowney.³⁰⁷ Även medieutbudet som erbjuds unga vuxna är viktiga och skall vara anpassat efter deras behov enligt bibliotekslagen.³⁰⁸ På avdelningarna i denna undersökning arbetar de mycket med medierna genom att hålla utbudet aktuellt avdelningarna i undersökningen arbetar även mycket med aktiviteter och även här vill de att ungdomarna skall ha inflytande över vad som erbjuds. Tanken på både avdelning A och B är att aktiviteterna skall bygga på de ungas egna arrangemang. På avdelning A har de svårt att få ungdomarna att komma med egna idéer.³⁰⁹ På avdelning B verkade det vara vanligare kanske för att de unga kan sköta det mesta själva med såväl marknadsföring som framförande eftersom avdelningen har tagit fram en mall för detta.³¹⁰ En annan viktig del i avdelning B:s verksamhet är deras TV-spels avdelning. Denna del i verksamheten var en av grunderna när avdelningen startade förutom arrangemangen och det läsfrämjande arbetet och är populär bland de unga vuxna framförallt unga pojkar.³¹¹

Jag anser att biblioteken bör erbjuda användarna olika aktiviteter som exempelvis läsecirkel och skrivarkonstverkstad vilka har fokus på språkutveckling. Jag anser även att det är viktigt att biblioteken inte blir för breda i sina aktiviteter utan fokuserar på aktiviteter som främjar läsning och språkutveckling. Avdelningarna i min studie erbjuder många aktiviteter men jag anser att några av dessa inte har en tydlig koppling till läsning och språkutveckling. Jag tänker på fotografering och konstutställningar. De aktiviteter som avdelningen baserar på läsning och skrivande är bra aktiviteter för bibliotek. Men totalt sett anser jag att avdelningarna har lyckats med sitt utbud av medier och aktiviteter och att de är aktuella sett till omvärlden.

De bibliotek som valdes ut för denna undersökning har båda valt att satsa på en avdelning för unga vuxna, men i litteraturen finns det idéer som både är för och emot en ung vuxenavdelning. De studier som jag tagit del av är alla för att biblioteken satsar på unga vuxna men de har olika idéer för hur verksamheten skall utformas. I artikeln "Young people and the Deichmann library" framkommer att bibliotek inte behöver ha en egen avdelning för unga utan att ungdomar kan integreras i den övriga biblioteksverksamheten.³¹² En annan åsikt kommer från Patrick Jones och Joel Shoemaker som anser att en ung vuxenavdelning är viktig för en bra ung vuxenverksamhet.³¹³ Eftersom jag bara studerat avdelningar för unga vuxna kan jag inte

³⁰⁵ Mina observationer [2013-10-22] och [2013-10-23]

³⁰⁶ Min observation [2013-10-22]

³⁰⁷ Mondowney 2001. s. 9

³⁰⁸ Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801. 8 §

³⁰⁹ Intervju [2013-10-22]

³¹⁰ Intervju [2013-10-23]

³¹¹ Ibid.

³¹² Bakken 2007.

³¹³ Jones & Shoemaker 2001. s. 139

uttala mig om vilket alternativ som är bäst eller om något alternativ är bättre än det andra men jag tycker det är bra att bibliotek satsar på unga vuxna oavsett hur de gör det.

6.2 Bibliotekens profil

I flera studier som jag tagit del av i arbetet med denna uppsats skriver de om bibliotekens roller eller funktioner. Peter Brophy menar att bibliotekens grundverksamhet bör vara kommunikation, utbildning, information och kunskap.³¹⁴ Lars Höglund och Eva Wahlström anser att bibliotekets syfte är upplysning, demokrati, kultur och att vara en mötesplats,³¹⁵ och i "Bibliotekens värde" skriver Höglund att biblioteken skall förmedla information och kultur.³¹⁶ Det gemensamma för dessa studier är att de nämner en eller flera av de profiler som Marianne Anderssons och Dorte Skot-Hansens teoretiska modell presenterar.³¹⁷ Andersson och Skot-Hansens fyra profiler är kultur, kunskap, information och social arena. Eftersom profilerna enligt Andersson och Skot-Hansen är överlappande anser jag att folkbiblioteken kan möta många olika användares behov och önskemål.

Avdelningarna som undersökts i denna uppsats har enligt mina resultat fokus på kulturen i både medier och aktiviteter, vilket tyder på att de är ett kulturcentrum. Vissa delar av avdelningarnas verksamheter har influenser av att vara ett socialt centrum och ett kunskapscentrum. Tidigare har det konstaterats att avdelningarna som studeras i denna uppsats arbetar med inriktning mot unga vuxnas fritid samt har fokus på en läsfrämjande verksamhet.

En slutsats som kan dras av analysen av avdelningarnas profiler är att deras fokus ligger på kulturverksamhet, och är alltså ett kulturcentrum. Denna slutsats har jag kommit fram till eftersom avdelningarna arbetar mycket med arrangemang, utställningar, workshops och möten. Arrangemangen som anordnas både av och för de unga vuxna utgörs av temakvällar, spelturneringar samt att ungdomarna själva framför eget material. Det finns även möjlighet för de unga vuxna att göra egna utställningar på biblioteken. Sedan anordnar avdelningarna även workshops som läsgrupper, fotoworkshop och skivareverkstäder av olika slag. Även valet av medier anser jag tyder på att deras fokus ligger på kultur, eftersom de har mycket skönlitteratur inom olika genrer och den facklitteratur som finns har fokus på fritidsintressen.³¹⁸

Avdelningarna har även tecken på att vara ett socialt centrum men det är inte lika framträdande som profilen kulturcentrum. Det som får mig att anse att avdelningarna även är ett socialt centrum är framförallt deras samarbeten med institutioner och organisationer utanför biblioteket samt deras uppsökande verksamhet. Avdelning A samarbetar med Studieförbund, kommunens ungdomskulturcentrum och spelföreningar men de erbjuder även författarföreläsningar till gymnasieskolorna.³¹⁹ På avdelning B samarbetar de också med studieförbund, fritidscentrum och fritidsgårdar, dessutom besöker de platser där unga vuxna vistas för att få kontakt med nya användare.³²⁰

³¹⁴ Brophy 2007. s. 21f

³¹⁵ Höglund & Wahlström 2007. "Bibliotek, läsning och förtroende". s. 114

³¹⁶ Höglund 1999. s. 115

³¹⁷ Andersson & Skot-Hansen, 1994

³¹⁸ Mina observationer [2013-10-22] och [2013-10-23]

³¹⁹ Intervju [2013-10-22]

³²⁰ Intervju [2013-10-23]

Slutligen kan jag konstatera att avdelningarna har tecken på att vara ett kunskapscentrum. Denna slutsats grundas i att avdelningarnas aktiviteter och medieutbud är en del av det "vardagliga lärandet"³²¹ och därför kan de vara ett kunskapscentrum. Jag har däremot inte funnit några tecken på att avdelningarna är ett informationscentrum och detta baserar jag på att avdelningarna inte verkar ägna sig åt eller tillhandahålla samhällsinformation av något slag inte heller på Internet. En sista slutsats som jag kan dra efter arbetet med denna uppsats är att avdelningarna som undersökts är mycket lika i sina verksamheter. Deras målsättning, hur de arbetar med aktiviteter och medier samt deras fokus på de unga vuxnas fritid har fler likheter än skillnader. Även avdelningarnas profiler påminner om varandra. Utifrån analysen av avdelningarnas profiler kan det konstateras deras huvudsakliga profil är ett kulturcentrum.

6.3 Avslutande kommentarer och framtida forskning

Avslutningsvis kan jag konstatera att inget av biblioteken som undersökts i denna uppsats har gjort några drastiska eller oväntade satsningar i sitt arbete med unga vuxna utan har fokuserat på det som bestäms i bibliotekslagen, nämligen att det läsfrämjande arbetet skall vara i fokus.³²² Det finns inte heller något utmärkande mellan det arbete som avdelningarna i undersökningen gör när man jämför dem med vad som rekommenderas i tidigare forskning.³²³

Avdelningarna är som sagt väldigt lika i sina verksamheter både i jämförelser mellan avdelning A och B och i jämförelse med tidigare forskning. Detta skapade inte någon direkt diskussion kring olika arbetssätt och vad som är bättre eller sämre, vilket känns lite tråkigt så här i efterhand. För att jag skulle kunna ge en mer nyanserad bild av verksamheten på bibliotek kan jag konstatera att det kunde varit bättre om jag studerat två olika biblioteks satsningar på unga vuxna. Med tanke på de kriterier jag utgick ifrån vid val av biblioteken för studien gav det inte så många alternativ att välja mellan. Jag ville exempelvis inte att det skulle vara för lång restid.³²⁴

När det gäller insamlingen av materialet från avdelningarna anser jag att det är ett tillförlitligt material både när det gäller intervjuerna, Internet baserade källor, observationen och offentliga dokument. Jag är medveten om att bibliotekarierna kan ha lämnat partisk information för att de ville visas avdelningarna från den bästa sidan men detta har jag försökt ta hänsyn till när jag redovisat och analyserat resultaten. Källkritik är något jag har försökt att vara noga med och tror inte jag använt någon källa som är felaktig. Jag har försökt använda källor som har en ansvarig utgivare oavsett om källan är tryckt eller otryckt. Vilka källor som använts framkommer i kapitel 7.

Uppsatsen har fått mig att fundera på olika infallsvinklar inom ämnet ungdomar och bibliotek och det finns flera ämnen och infallsvinklar som kunde varit intressant att studera. Som nämndes tidigare i detta kapitel hade det varit intressant att göra en studie med två bibliotek vars verksamhet för unga vuxna som var mer olika. Jag lämnar detta som ett tips till en framtida studie inom biblioteks – och informationsvetenskap. Ett

³²¹ Widinghoff 1995.

³²² Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 7 §

³²³ Se Kapitel 2

³²⁴ Se Kapitel 5.1

annat ämne som varit intressant att studera är hur ungdomarna förhåller sig till bibliotekens verksamhet och de två avdelningarna i denna studie i synnerhet. Det skulle även vara intressant att på ett djupare plan studera orsakerna till varför unga vuxnas biblioteksbesök minskat. I denna uppsats nämndes det kort i bakgrunden till mitt val av ämne och jag skrapade bara på ytan.

7. Sammanfattning

Svenska folkbibliotek skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga enligt bibliotekslagens åttonde paragraf. Nästan som en motsats till lagen är det faktum att unga vuxnas biblioteksbesök har minskat sedan 2000-talets början. Mot denna bakgrund samt att jag är intresserad av unga vuxna och bibliotek valde jag att i denna uppsats studera bibliotek och unga vuxna. Syfte med uppsatsen var att studera hur två stadsbiblioteks unga vuxenavdelningar arbetar med unga vuxna samt vilken eller vilka profiler avdelningarna har.

För att kunna genomföra mitt syfte med uppsatsen har jag valt att arbeta utifrån följande frågeställningar:

- Vilka tankar finns kring arbete med unga vuxna på bibliotek?
- Hur arbetar de två fallen i denna studie med unga vuxna?
- Vilken eller vilka profiler har de två unga vuxenavdelningarna i denna undersökning?

Studien utgjordes av två fallstudier på två stadsbiblioteks unga vuxenverksamhet. Det som studien fokuserade på är hur avdelningarna arbetar med marknadsföring av verksamheten samt hur deras service ser ut i form av bemötande, aktiviteter och medier. Därutöver undersöktes vilka profiler avdelningarna har utifrån den teoretiska modellen över bibliotekens profiler som Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansen tog fram i sin studie *Det lokala bibliotek – afvikling eller udvikling* från 1994. Teorin består av de fyra profilerna: biblioteket som kulturcentrum, biblioteket som ett kunskapscentrum, biblioteket som informationscentrum och biblioteket som ett socialt centrum. Utifrån de kännetecknen som Andersson och Skot-Hansen beskriver för varje profil har jag studerat avdelningarnas verksamhet för att försöka tyda vilken eller vilka deras profiler är.

För att genomföra den empiriska undersökningen har jag använt intervjuer, observationer och textanalys. Jag genomförde två intervjuer, en på varje avdelning med de ansvariga unga vuxenbibliotekarierna. I samband med intervjuerna gjorde jag även en observation av unga vuxenavdelningarna för att bilda mig en uppfattning om hur de var uppbyggda. Dessutom har jag studerat bibliotekens webbsidor samt vad som sägs om ungvuxenverksamhet i biblioteksplanerna, och det var inte mycket som sades om unga vuxna i de två fallens biblioteksplaner.

Utöver dessa metoder har uppsatsen en teoretisk del som baseras på tidigare forskning om unga vuxna och bibliotek. Genom den tidigare forskningen har jag kunnat undersöka den första av mina frågeställningar om vilka tankar det finns kring biblioteksarbete för unga vuxna. Två av de texter som jag använder i studien är Marylaine Blocks *The thriving library. Successful strategies for challenging times* från 2007. I denna bok tar Block upp hur biblioteken bör arbeta med marknadsföring men även vilken service biblioteken bör tillhandahålla till unga vuxna. Patrick Jones och Joel Shoemakers bok *Do it right. Best practices for serving young adults in school and public libraries* har varit med sedan 2001 men känns fortfarande aktuell eftersom de tar upp vikten av att ge en bra service till unga vuxna och inte glömma bort dem i verksamheten. Övriga texter som finns med i kapitlet tidigare forskning och

litteraturgenomgång tar upp olika aspekter av ung vuxenverksamhet som exempelvis hur biblioteken kan använda internet, hur biblioteken skall tänka kring användare och icke-användare men även vilken roll biblioteket skall ha gentemot unga vuxna och hur personalen bör bemöta användarna.

I analysen av det empiriska resultatet utifrån teori och tidigare forskning kan jag konstatera att det finns flera likheter mellan de två fallen och tidigare forskningen men även mellan de två fallen. De flesta likheterna finns i hur biblioteken skall arbeta och arbetar med bemötandet av de unga vuxna men också kring vilka aktiviteter och medier som biblioteken bör erbjuda. Något som både avdelningarna i denna studie och tidigare forskning är enade om är att utbudet av medier och aktiviteter bör vara aktuellt för att locka unga vuxna. I de båda fallen arbetar de mycket med att hålla medierna och aktiviteterna aktuella. Avdelningarna har även gett de unga vuxna inflytande över verksamheten. Exempelvis har avdelningarna använt referensgrupper och bibliotekarierna frågar efter de ungas synpunkter när de träffar dem. Medier och aktiviteter har valts för att inspirera till läsning och med fokus på unga vuxnas fritid.

När det gäller profilen eller profilerna hos de båda avdelningarna kan det konstateras att avdelningarnas huvudsakliga profil är ett kulturcentrum. Detta baseras på att aktiviteterna och utbudet av medier på avdelningen är fokuserat på kultur och fritid. Avdelningarna ha även spår av att vara ett socialt centrum eftersom de arbetar med samarbeten i och utanför biblioteket samt arbetar med uppsökande verksamhet. Studien har även spår av att vara ett kunskapscentrum eftersom avdelningarnas medier och aktiviteter är en del av det vardagliga lärandet.

Källförteckning

Tryckta källor

Andersson, Helén (2011). Ungdomar + bibliotek = problem? *Framsidan*. Åtkomst via: www.framsidan.net. Göteborg: Västra Götalandsregionen, Kultur i Väst.

Andersson, Marianne & Skot - Hansen, Dorte (1994). *Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling*. København: Danmarks biblioteksskole.

Atlestam, Ingrid (2011). Du ska ta makten och ledningen. *Bibliotek i samhälle*. Åtkomst via: <http://foreningenbis.com>.

Bakken, Bjarte (2007). Young People and the Deichman Library. *Scandinavian Library Quarterly*. Vol. 40, No. 1 2007. Åtkomst via: www.slq.nu.

Barns fritid (2009). Stockholm: Statistiska centralbyrån, levnadsförhållanden rapport 116.

Bibliotekslag SFS nr: 1996:1596. Åtkomst via: www.riksdagen.se Dokument och lagar → Lagar → Svensk författningssamling (SFS). Sök på: Bibliotekslag. [2015-02-04]

Bibliotekslag SFS nr: 2013:801. Åtkomst via: www.riksdagen.se Dokument och lagar → Lagar → Svensk författningssamling (SFS). Sök på: Bibliotekslag. [2015-02-04]

Block, Marylaine (2007). *The thriving Library: Successful strategies for challenging times*. Medford NJ: Information Today.

Block, Marylaines webbsida. Åtkomst på: www.marylaine.com/ [2014-11-15]

Bohlin, Ingrid (2003). *De kallar oss unga. Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2003:1.

Broden, Daniel (2013). *Kulturvanor i Sverige 1989-2012*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport: 2013:16.

Brophy, Peter (2007). *The Library in the Twenty-first Century*. 2. uppl. London: Facet.

Drake, Sunniva (2009). Small Steps – Great Things. *Scandinavian Library Quarterly*. Vol. 42 No. 1 2009. Åtkomst via: www.slq.nu.

Eliasson, Roland (red) (2010). *Folkbibliotekens framtid*. Lund: BTJ förlag

Evans, Edward G & Carter, Thomas L (2009). *Introduction to Library Public Services*. West Port CT: Libraries Unlimited.

Facht, Ulrika (2012). *Mediesverige mini 2012*. Göteborg: Nordicom Sverige

Fakta om bibliotek 2012 (2012). Stockholm: Svensk biblioteksforening. Åtkomst via: <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2011/01/Fakta-om-Bibliotek-12.pdf>. [2013-04-15]

- Hernon, Peter & Whitman, John R (2001). *Delivering Satisfaction and Service Quality. A Customer-Based Approach for Libraries*. American Library Association, 2001.
- Höglund, Lars (1999). Bibliotekens värde. I Holmberg, Sören & Weibull, Lennart. *Ljusnande framtid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. Sid. 115-129. Åtkomst via: www.som.gu.se. [2013-04-22]
- Höglund, Lars & Wahlström, Eva (2007). Bibliotek, läsning och förtroende. I Nilsson, Lennart. *Det våras för regionen, Västsverige 1998-2005*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. Sid. 111-120. Åtkomst via: www.som.gu.se. [2013-03-04]
- Jones, Patrick & Shoemaker, Joel (2001). *Do It Right: Best Practices for Serving Young Adults I Schools and Public Libraries*. New York: Neal-Schuman Publishers.
- Kungliga Biblioteket. Bibliotek. Åtkomst via: www.kb.se. [2014-11-14]
- Kåks, Helene (2009). Unga och vuxenblivande. I Lindgren, Simon (red.). *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Kåring Wagman, Anna (2008). *Forskardag om folkbibliotekens uppdrag – en dokumentation*. Svensk biblioteksförning.
- Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund. Studentlitteratur.
- Lindberg, Niclas. 2011. Sverige behöver en nationell biblioteksstrategi. *Newsmill*. www.newsmill.se. Åtkomst finns inte längre på Internet [2015-02-04]
- Lindgren, Simon (red.) (2009). *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Lupa, Robyn M (red.) (2009). *More Than MySpace: Teens, Librarians, and Social Networking*. Santa Barbara, Kalifornien: Libraries Unlimited.
- Merriam, Sharan B (2010). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Mondowney, JoAnn G (2001). *Hold Them in Your Heart: Successful Strategies for Library Services to At-risk Teens*. New York: Neal-Schuman Publishers.
- Nationalencyklopedins Internettjänst. Åtkomst via: <http://blr.hb.se/eresurser/databaser>. Val → Nationalencyklopedin. Sökord: bibliotek. [2015-01-25]
- Nya kulturvanor i ett 30-årsperspektiv, 1976-2006* (2008). Stockholm: Statens Kulturråd. *Kulturen i siffror*, 2008:6.
- Nybråten, Frank & Svartberg Arntzen, Jonas (2007). Participation and interaction. *Scandinavian Library Quarterly*. Vol. 40, no.1 2007. Åtkomst via: www.slq.nu.

När, var, hur – om ungas kultur. *En analys av ungas kulturutövande på fritiden* (2011). Stockholm: Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsens skrifter, 2011:1.

Ranemo, Cecilia (2013). *Många bibliotek saknar en aktuell biblioteksplan*. Åtkomst via: <http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/2013/07/12/manga-kommuner-saknar-en-aktuell-biblioteksplan/>.

Repstad, Pål (2007). *Närhet och distans, kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin (2007). *Studier av barn och ungdomsbibliotek: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Regionbiblioteket Stockholm, Bibliotek, Kulturförvaltningen.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Ungdom och ungdomspolitik - ett svensk perspektiv (2010). Stockholm: Ungdomsstyrelsen. Åtkomst via: http://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ungdom-och-ungdomspolitik.pdf. [2015-02-04]

Widinghoff, Björn (1995). *Vardagslärande som kunskapsbildning*. Åtkomst via: http://www.ufn.gu.se/digitalAssets/1182/1182154_widinghf.pdf. [2015-02-01]

Zorn, Henriette (2012). Promemoria om ny bibliotekslag. *Biblioteksbladet*. Åtkomst via: <http://biblioteksbladet.se/index.php/promemoria-om-ny-bibliotekslag>. [2013-04-12]

Otryckta källor

Biblioteksplan. Bibliotek A. Fick en broschyr vid intervjun. [2013-10-22]

Biblioteksplan. Bibliotek B. Åtkomst via Kommun B:s webbsida. [2013-10-16]

E – postsvar avdelning A. [2013-11-22]

E – postsvar avdelning B. [2013-11-14]

Intervju avdelning A. [2013-10-22]

Intervju avdelning B. [2013-10-23]

Observation på avdelning A. [2013-10-22]

Observation på avdelning B. [2013-10-23]

Stadsbibliotek A:s kommunala webbsida. [2013-10-14]

Stadsbibliotek B:s egen webbsida [2013-10-16]

Stadsbibliotek B:s kommunala webbsida [2013-10-16]

Bilagor

Bilaga 1 – Brevmall

Hej

Mitt namn är Anna Augustsson och jag skriver just nu på min magisteruppsats på Bibliotekshögskolan i Borås. I uppsatsen har jag valt att skriva om gymnasieungdomars användning av sitt stadsbibliotek, jag har valt att titta på det utifrån bibliotekets perspektiv genom att undersöka hur två stadsbiblioteks unga vuxna avdelningar arbetar med att bemöta denna grupp och deras minskade biblioteksbesök. Jag skulle uppskatta om ni vill vara ett av dessa bibliotek.

Anledningen till att jag kontaktar er är, att efter att ha studerat flera olika biblioteks hemsidor, fann att ni har en unga-vuxna avdelning som riktar sig till den grupp jag är intresserad av. Om ni väljer att delta i min undersökning skulle jag vilja veta lite mer om bakgrunden, nutiden och framtiden för er unga-vuxna avdelning. Har ni en biblioteksplan och verksamhetsberättelse skulle jag även vilja ta del av dessa.

Jag hoppas ni vill delta i en intervju och besvara mina frågor. Vänligen svara så snart som möjligt så att vi kan göra upp en tid för intervjun. Vänligen meddela om ni inte önskar delta.

Mvh

Anna Augustsson, Borås 2013-10-04

Tfn:

Mail:

Bilaga 2 – Intervjufrågor

Inledning

Fråga informanten om de har några frågor till mig, om uppsatsen och/eller intervjun
Prata om anonymitet

Bakgrund kring unga vuxna avdelningen

Hur länge har ni haft en unga vuxna avdelning?

Hur tänkte ni vid skapandet av avdelningen, utformning, utbud (media och aktiviteter)?

Orsaker till avdelningens tillkomst och fortsatta existens

Varför valde ni att skapa en avdelning för unga vuxna? Orsaken/orsakerna? Inspiration?

Varför fortsatte ni att satsa på denna avdelning?

Har syftet med avdelningen förändrats över tiden?

Kommer ni fortsätta satsa på unga vuxna avdelningen även i framtiden?

Avdelningen idag

Hur ser besöken/användandet av avdelningen ut idag?

Har det ökat/minskat sedan starten?

Vilka är de vanligaste besökarna på avdelningen?

Vad finns det för utbud på avdelningen, hur skiljer sig detta från biblioteket i övrigt?

Hur har ni kommit fram till vilket utbud som ni ville ha?

När är det mest besök på avdelningen, kan detta kopplas till någon särskild aktivitet eller tid på dygnet?

Vad använder biblioteksbesökarna avdelningen till? Läsa, studera, umgås, annat?

Har biblioteket något/några samarbeten med andra institutioner, organisationer eller företag inom kommunen och/eller regionen?

Framtiden

Hur ser ni på framtiden för biblioteket i stort och unga vuxna avdelningen i synnerhet?

Vad ser ni för utvecklingspotential?

Övriga frågor

Har ni någon statistik som jag skulle kunna få ta del av, utlåning, besök, deltagande i aktiviteter?

Har biblioteket en biblioteksplan, vad säger den om unga vuxna avdelningen?

Om ja: Kan jag få ta del av denna plan?